

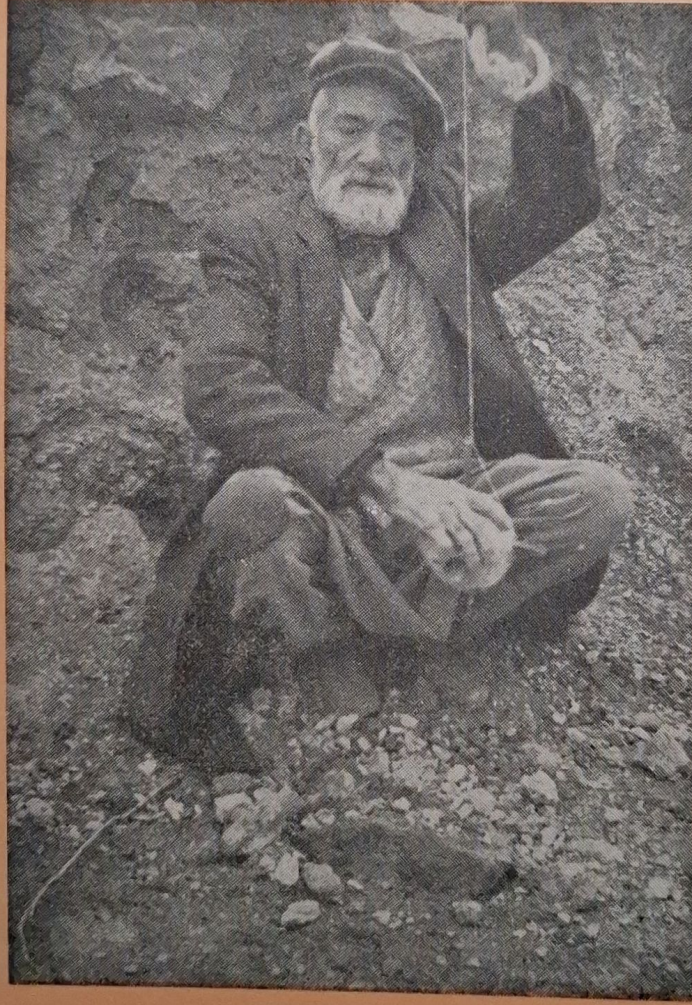
İÇEL KÜLTÜRÜ

MERSİN HALK EĞİTİMİ MERKEZİ VE AKŞAM SANAT OKULU MÜDÜRLÜĞÜ
YAYIN ORGANI

YIL : 2

SAYI : 5

NİSAN 1988



Dr. Müjgân CUNBUR
İrfan Ünver NASRATTİNOĞLU
Hilmi DULKADİR
İbrahim USTA
A. Esat BOZYİĞİT
Çınar ARIKAN
Kerim YUND
Halil ATILGAN

Ali Abbas ÇINAR
Remzi POYRAZOĞLU
İsmet AKBUĞA
Ali Rıza GÖNÜLLÜ
Özcan SEYHAN
Muhsin DURUCAN
Yrd. Doç. Dr. Ali Berat ALPTEKİN
Şadiye SUCU

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

● Mersin Kültür Tarihinde Osmanlı Dönemi Bilim Adamları ve Eserleri Dr. Müjgân CUNBUR	3
● İçel Valiliğinde Görev Değişikliği	6
● Silifke Folklorunun Büyük Yaratıcısı Cavit Erden İrfan Ünver NASRATTINOĞLU	10
● Bektaşî Şiirleri IV. Hilmi DULKADİR	14
● Espirileriyle Karaca Bey İbrahim USTA	16
● Gündeşlioğlu A. Esat BOZYİĞİT	17
● Hasret Türküsü Çınar ARIKAN	21
● Silifke'den Maniler Kerim YUND	24
● Bilmeceler ve İçel'de Bilmece Sorma Geleneği ... Halil ATILGAN	27
● Âşık Zülfikâr Divanî ve Mut ile Karacaoğlan Hakkındaki İki Şiiri Ali Abbas ÇINAR	30
● Öğretmenim (Şiir) Remzi POYRAZOĞLU	32
● İstiklâl Marşımız Yaşadıkça (Şiir) ... İsmet AKBUĞA	32
● Güney Anadolu Yörüklerinde Deve İsimleri Ali Rıza GÖNÜLLÜ	33
● Silifkeli Halk Ozanı Kâzım Yüzbaşıoğlu Özcan SEYHAN	34
● Var Karacaoğlan (Şiir) Muhsin DURUCAN	35
● İçel Bibliyografyası Yrd. Doç. Dr. Ali Berat ALPTEKİN	36
● Mersin Halk Eğitiminden Haberler ... Şâdiye SUCU	47

Sahibi ve Sorumlu
Yazı İşleri Müdürü

Mersin Halk Eğitimi
Merkezi ve Akşam Sanat Okulu
Müdürlüğü adına
Müdür

Hilmi DULKADİR

Tel : 122 08 - 163 56

İÇEL KÜLTÜRÜ

4 ayda bir yayımlanan
millî kültür dergisidir.

Dizgi Baskı : Çelebi Matbaası

Kızılay — ANKARA

Tel : 133 79 17 - 133 98 39

Bu sayının toplam tirajı 1500
adettir.

■ Gönderilen yazılar İçel veya yakın çevresiyle ilgili olmalıdır.

■ Yazılar yayınlansın ya da yayınlanmasın iade edilmez.

■ Yazılar üzerinde değişiklik yapılabilir.

■ Haberleşme : Mersin Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu Müdürlüğü - İÇEL.

MERSİN KÜLTÜR TARİHİNDE OSMANLI DÖNEMİ BİLİM ADAMLARI VE ESERLERİ

Dr. Müjgan CUNBUR (*)

Bir beldenin kültür tarihinin zenginliği, o beldede yetişen büyük insanların, tanınmış bilim ve sanat adamlarının varlığı ve sayısı ile ölçülür. Mersin'den, Mersin'e bağlı ilçelerden yetişip eser veren bilim ve sanat adamlarımız da bu ilimizin kültür tarihinin, bir bakıma, aynası sayılırlar. Bu konuşmada Mersinli bilim adamlarından ancak Osmanlı döneminde yetişip eser verenler ele alınabilecektir.

Konuya bu bölgenin büyük sanatçısı Karacaoğlu'nun bir dörtlüğü ile gireceğim.

Karacaoğlu :

«Kozan Dağından neslimiz
Arı Türkmendir aslımız
Varsak'tır durak yerimiz
Gurbette yar eğler bizi.»

diyor. Karacaoğlu'nun bu dörtlüğü, daima Fatih çağının ünlü hukuk bilginlerinden Molla Hüsrev'le ilgili bir söylenti ve ihtimali aklıma getirmiştir. «Şakayık-ı Numaniye»nin Molla Hüsrev'le ilgili madde-
sindeki bir not, bu zatın Türkmenlerin Varsak boyundan olduğunu, Sivas'la Tokat arasındaki Kargın'da doğduğunu kaydeder. Asıl eserde ise Ali oğlu Feramurz oğlu Mehmed'in Frenk asıllı bir mühtedinin oğlu olduğu kayıtlıdır. «Osmanlı Müellifleri»nde de bu şekilde yazılıdır. Ancak Molla Hüsrev'in Mersin yöresi Varsakları ile bir ilgisi var mıdır ve acaba Kargın, Mersin'in Kargıcak köyü müdür diye zaman zaman düşünülmüşümdür. Çün-

kü beni bu konuda şüpheye düşüren bir husus da Carl Brockelmann'ın «Geschichte der arabischen Litteratur S. I. 842, II. 316, 634»deki kayıtlardır. Eserde H. 885/M. 1. 1480'de ölen Molla Hüsrev'in nisbeti Tarsusî olarak geçmektedir. Yalnız bu konuda çok iyi bilinen bir husus, Molla Hüsrev'in hukuk usulüne dair çok tanınmış «Mirkatu'l-vusûl fi ilmi'l-usûl»üne Tarsuslu iki bilginin haşiye yazmış olmalarıdır. İlerde kendilerinden söz edeceğim Tarsuslu Mehmed Efendi ile Mersin Müftüsü Tarsuslu Mehmet Efendi ile Mersin Müftüsü Ahmed Hilmi Efendi «Mirkatu'l-vusul» üzerine yazdıkları iki haşiye yani açıklama ile tanınmıştır.

Brockelmann'ın adı geçen eserinde Tarsus'ta yetişmiş bilgin olarak Tarsuslu Ali oğlu Merdî (veya Merzî) den bahs olunmaktadır. M. 1174'te ölen bu yazarın «Et-Tabsıra fi'l-hurûb» savaş sanatı ile ilgili bir eseri olduğu, bunun bir yazma nüshasının İngiltere'de Bodlaein Kütüphanesi'nde (S. 1. 371) bulunduğu bu eserin Salâhaddin Eyyubî adına yazıldığı belirtilmektedir.

Yine Tarsus'tan yetişen Osmanlı devri bilginlerinin en tanınmış Kadı Necmeddin Efendidir. İçel Yıllığı'nda bu zâtın 127 yılları arasında yaşadığı yazılıdır. «Osmanlı Müellifleri»nde tarihi H. 758/M. 1356 olarak veriliyor. Bir diğer yerde bu tarih 1385 olarak değişmektedir. Bilginin Şam'da medfun olduğu bilinir. Eserleri arasında «İşarat fi zabti'l-müşkilât», «El-âlâm bi-nihi's-şuhudi ve'l-hükkâm», «Râfiül-külfeti ani'l-ihvan fima ilme fihi'l-ki-

(*) Milli Kütüphane Eski Başkanı

yasi ale'l-istihsan», «Fetava-yı Tarsusiye», «Fev Fıkhıyye», «Siracu'l-vehhac», «Menasık-i Tarsusi» «İslâm hukuk çeşitli konularıyla ilgilidir. Ayrıca «Tuhfetü't-Türk fi ma yeen ya'mele fi'l-Mülk» adını taşıyan Mülk Suresi tefsiriyle «Vetu'l-ayân min mezhebi Ebi Hanifeti'n-Numan» adlı Hanefi mezhep büyüklerinin biyografilerini içeren bir kitabı olduğu «Osmanlı illeri»nde (I, s. 454) kayıtlıdır.

Mersin'in Gülnar ilçesinin Zeyne köyünde büyük mütasatefsir bilgini Şeyh Ali Semerkandî yatmaktadır. Şeyh Ali Semsinin babası Seyyid Yahya Şirvanlıdır. Seyyid Yahya Şeyhin annesi Semerkand'de evlenmiş, bilginimiz orada dünyaya gelmiştir. Eğitimi Semerkand'de yapmış, yirmi yaşındayken babasıyla hacca gitmiş dönüşte Karaman'a uğramıştır. Karaman'a geliş tarihi 1413'tür. Buradan Zeyne köyüne gelip oraya yerleşen Ali Semerkandî'nin «Baulûm» adlı ve «bilimlerin denizi» anlamına gelen iki ciltlik Kur'an tefsiri vardır.

Şeyh Ali Semerkandî'nin menkabevî hayatını anlatan «Menakıb-ı Evliya» adlı Türkçe yazma eserin bir nüshası Mısır'dadır. Bir nüshası İstanbul kütüphanelerinde olup bir nüshası da yine İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan yazmaları 138 numaradadır.

Tarsuslu tefsir bilginlerinden biri de Hamza oğlu Mustafa Efendidir. 871 H./1466 M. yılında dünyaya gelen Mustafa Tarsusî meşhur Kadı Beyzavî Tefsirine haşiye yazmıştır. (Os. Mü. I. 446)

Yine Tarsus'tan yetişen Alâeddin Ali Efendi bir fıkıh bilginidir. H. 844/M.1440 ta ölen bu zatın da İslam hukukunun muamele kısmıyla ilgili «Muinü'l-hükkâm fi ma yeterreddedi beyne'l-hasmemin el-hükkâm» adlı bir eseri bilinmektedir.

Sultan I. Ahmed devri bilginlerinden

Tarsuslu Mustafa Efendi İstanbul'da müderislik payesi almış, Edirne'de müderislik yapmış 1605 yılında Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur. Bu zat da Kadı Beyazıt Tefsirine yazdığı Talikat ile tanınır.

İslâm hukuku bilginlerinden Tarsuslu Ebubekir Efendi, Veli oğlu Mehmed'in oğludur. H. 1101/1688-9. yılında ölmüştür. «Siracul Mülk» adlı bir eseri vardır.

Yine Tarsus'un tanınmış bilginlerinden İbrahim oğlu Müftü Mehmed Efendi H. 1140/1727'de ölmüştür. Fıkıh usulünden meşhur Mir'at'a önemli bir haşiya yazmış olduğunu konuşmamın başlarında zikretmiştim. Bu zata asıl ün kazandıran eseri «El-Unmuzec minel-ûlûm li erbabi'l-fuhum» adlı 24 fen ve ilimden bahseden Arapça kitabıdır. Bir nüshası Adana İl Halk Kütüphanesi'nde bulunan (No. 1140/2) bu eser 1275 H./1858 M.'de basılmıştır. Eserin bir nüshası da Ankara Millî Kütüphane'dedir.

Yine Tarsus'tan Ahmed oğlu Mehmed Efendi H. 1145/M. 1732 ölmüştür. Adana İl Halk Kütüphanesi'ndeki yazma eserler arasında şu kitapları bulunmaktadır: «Tafsiri sureti'l-Mülk (No. 428/1) Haşiye alâ tefsiri sureti Yasin (No. 631/2, Unmuzecül-hadis (No. 140/14) ile «Haşiye alâ şerhil-akadil-Vaniye» (No. 876/3)

Mersin çevresinde birkaç mantık bilgini de yetişmiştir. Bunlardan Muhammed b. Ahmed et-Tarsusî, eski mantığın önemli kitaplarında Şemseddin Muhammed el-Fenari'nin «Fevaidü'l-Fenariye»si üzerine bir haşiya yazmıştır. Halen İstanbul'da Süleymaniye'de bulunan Antalya'nın Tekellioğlu Kütüphanesi yazmaları arasında 788/4 numarada kayıtlıdır.

Diğer mantıkçı Tarsuslu Halil oğlu

İÇEL KÜLTÜRÜ

Molla Halil'dir. 1762'de Gülek köyünde doğan Molla Halil memurken bir süre Gülek Kalesinde oturmuş, sonra Çukurbag köyünde oturmuştur. 1806'da bir düğünde öldürüldüğü rivayet edilir. Molla Halil'in Şerhu's-şemsiye adlı eserinin bir yazması yine Süleymaniye Kütüphanesi Tekellioğlu koleksiyonu arasında 863/9 numarada kayıtlıdır. Eserin aslını oluşturan «Şerh-i haşiyeye fil-l-kavaidi'l-mantıkıye» adlı eser yine eski mantığın çok okunan, üzerine pek çok şerh ve haşiyelerin yazılıp açıklamaların yazdığı bir mantık klasiğidir. Molla Halil aynı zamanda bir halk şairidir. İşte birkaç beyit :

«Her dem eğersin kirpiğin kaşın
Ben sana neyledim bildir efendim

Dilerim engeller kalksın aradan
Beni ağlatma güldür efendim

Ezelden boynuna katlim yazıldı
Fazladan yaşamak züldür efendim.»

Diğer bir mantıkçı da Tarsuslu Osman Efendidir. Mantıktan «Essaletü'l-istidlâliye» adlı bir eserinin olduğunu Bursa'lı Mehmed Tahir Bey» Osmanlı Müellifleri»nde (I, s. 457) yazmaktadır.

Mersin'in diğer ilçelerinden Anamur'dan Mustafa oğlu Mehmed Şakir Efendi yetişmiştir. Bu zatın «Mucizat-ı Enbiya» adlı Nebilerin mucizelerinden bahseden bir eseri vardır.

Silifke'den faziletiyle tanınmış Çömez Kadı Ahmed Efendi yetişmiştir. H. 1091/M. 1680'de Bursa'da vefat eden bu zatın gayet geniş bir «Sûre-yi Fûrkan tefsiri», «Bina şerhi» ve diğer bazı risaleleri bulunduğu «Osmanlı Müellifleri»nde yazılıdır. (C. I, s. 294). Çömez Kadı Mehmed Efendinin mezarı Bursa'da Bursa'da Kaygan Camii avlusunda bulunduğu da aynı eserde yazılıdır.

Yine Silifke'nin Kavacık köyünde 1740 yılında Kara Fevzi Efendi dünyaya gelmiş, önceleri Mut'ta okumuş, sonra Konya'ya gitmiş, medrese öğrenimini tamamlayınca köyüne dönmüştür. Mersin müftülüğünde bulunmuş, 1833 yılında ölmüştür. Kelâm ilminden bir kitabı ile «Tuhfe-i Feyziye» adlı Arapçadan Türkçeye bir lügati, vardır. İlm-i fıkhıtan «Mülteka'l-ebhur» adlı İbrahim Halebî'nin kitabına bir şerh yazmıştır. İçel tarihlerinde kendi elyazısıyla bir cöngü bulunduğu içinde Çömez Kadı'nın kendi eseri olan türkû, koşma, ağıt ve taşlamaların bulunduğu bildirilmektedir.

Söz Kara Fevzi dolayısıyla Mut'tan açılmışken sözümü başlangıçtaki gibi Karacaoğlan'ın bir dördlüğüyle bağlamak isterim:

«Ehildir, hüsnünü muhalif etme.
Mekteb-i irfandan bir kadem gitme.

Sana dört sözüm var, sakın unutma:
Bir öğren, bir öğret, bir oku, yaz.»

Karacaoğlan'ın bu öğüdü bu topraklarda fazlasıyla tutulmuş olmalıdır. Çünkü yetişen bir çok Tarsuslu, Silifkeli, Anamurlu bilgin öğrenmekle okumakla kalmamışlar öğretmiş, okutmuş ve yazıp el bırakmışlardır. Bu topraklarda doğup yetişip eser veren kimselerin tabii olarak bu saydıklarımın ibaret değildir. Örnek olarak anlayabileceğim bir hattat Mustafa oğlu Hasan efendi vardık ki 1083 H. 1672 M. de nesih hatla yazdığı «Şerhu vikayeti'r-rivaye» adlı eser Süleymaniye Kütüphanesi Giresun koleksiyonu içinde 3101 numaradadır. Yine aynı koleksiyon da 3584 sayılı mecmuada bu zatın «Şeyhu mu'addili's-salât» adlı bir risalesine rastlanmaktadır.

Sonuç olarak diyebilirim ki, kütüphanelerimiz tarandıkça bu saydıklarım

İÇEL VALİLİĞİNDE GÖREV DEĞİŞİKLİĞİ

Vali Sabahattin Çakmakoglu'ndan boşalan İçel Valiliğine Teoman Ünüsan atandı. Vali Teoman Ünüsan İçel'in 32. Valisi olarak 1.3.1988 tarihinde PTT Meslek Geliştirme Tesisleri'nde düzenlenen törenle yeni görevi devraldı.

Sayın Vali, buradaki törende yaptığı konuşmada şunları söylüyordu:

«Devletimizin kurucusu Ulu Önder Atatürk'ün ilke ve inkılâplarına her zaman sahip ve bağlı olacağım. Anayasaya, kanunlara ve diğer mevzuat hükümlerine uygun olan her türlü iş ve işlemlerde sizlerle işbirliği ve koordinasyon içinde ahenkli bir çalışma düzeni kuracağım. Temelinde adalet ve hukukun üstünlüğü



Vali Teoman ÜNÜSAN

gibi daha nice Mersinli, Tarsuslu ve diğer ilçelerden yetişmiş ilim adamı gün yüzüne çıkacaklardır. Carra de Vauxnun İslâm Filozofları adlı eserinde zikrettiği Ayşe Hanım acaba Tarsus Cami-i Cedit Mahallesinde 1873'te mescid, medrese ve kütüphane vakfı bulunan Ayşe Sıdika Hanım mıdır, bu da ayrıca incelenmesi gereken bir konudur. Evet, Mersin ve çevresinden yetişen bilim adamları yazdıkları eserlerle yalnız çevre kültürüne değil, bütün memleket kültürüne hizmet edip iz bırakmışlardır. Belki günümüz için bu eselerin kültürel değerlerinden, etkilerinden söz edilemez. Bu eserler bugünkü ilim ve kültürümüz için canlılıklarını, geçerliliklerini belki kaybetmişlerdir. Ancak geçmişimizin yadigarları olarak, özellikle ilim ve kültür tarihimiz açısından yine de değerleri bizim için çok

büyüktür. Geçmişte bir küçük yerleşim birimi olarak asıl Mersin'de yetişmiş bilim adamına rast gelinmemektedir. Yine ancak bugün bu şehrimize bağlı olan ilçelerin tarihî kültür zenginlikleri Mersinimiz için de iftihar kaynağı sayılmalıdır.

Tarihimizi, kültürümüzü eserleriyle, kişilikliyle süsleyen, zenginleştirip dolduran adlarını anıp eserlerini saymağa çalıştığım, anamayıp unuttuğum bu çevrenin geçmişteki bilim adamlarına Tanrı'dan rahmet dilerim. Durakları cennet olsun, yattıkları yer nurla dolsun.*)

*) Bu çalışmanın hazırlanışı sırasında metinde geçen eserlerden başka Mehmed Süreyya Beyin «Sicill-i Osmanî»sinden, Sait Uğur ve Mustafa Necati Çıplak'ın «İçel Tarih»lerinden ve «İçel 15» adlı eserden yararlanılmıştır.

olan demokratik düzenimizin gereği olarak insan hak ve hürriyetlerinin korunmasına azami özeni göstereceğiz. Toplumun maddi ve manevi yükselmesinin temel unsurun insan olduğu görüş ve düşüncesinde olarak İçellilere hizmet edeceğim. İçel'de huzur ve güvenin temini, can ve mal emniyetinin sağlanmast için bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da bütün imkânlar sonuna kadar kullanılacaktır. Vatandaşlarımızın huzur ve güven içinde yaşayabilmeleri için emniyet ve asayiş sağlamada fedakarca çalışan Polis, Jandarma ve tüm güvenlik güçlerinin çalışmalarında her türlü destek verilecektir.

Cemiyetimizin geleceğinin en değerli teminatı olan çocuklarımızın millî, manevi ve kültürel değerlere sahip olarak yetiştirilmesi için ne gerekiyorsa yapılacaktır.

İçel'de iktisadi gelişmenin hızlandırılması için yapılmakta ve yapılacak olan her türlü çalışmanın yanında ve içinde olacağız.

Tüm çalışmalarımızın temelinde insana sevgi ve saygı olacaktır. İnsanımıza üstten bakan bir zihniyetin değil, İçellilere hizmet veren kendini İçellilerin hizmetinde gören bir zihniyetin temsilcileri olarak çalışacağız. Halkımızın kaynak yaratmaktaki büyük potansiyelini kanelize etmekte icrai tüm kuruluşlarla birlikte yoğun çalışmalar içinde olacağız. Çalışmalarımızı karşılıklı sevgi ve saygıya dayalı bir disiplin ruhu içinde yürüteceğiz.

Şu konuda kimse şüphe etmesin ki, biz İçel'e hizmetten başka hiçbir düşünceye sahip değiliz. Hiç bir kırgınlık ve küskünlüğe meydan vermeden büyük bir heyecanla bu amaca doğru bütün arkadaşlarımın benimle birlikte yürüyeceklerinden, yönetim dışındaki kamu kuruluşları-

nın bizlere destek olacaklarından ve İçellilerin bizlerin yanında yer alarak bizleri teşvik edeceklerinden emin olduğunu belirtmek istiyorum.

Kaymakam arkadaşlarımın da ilçelerde mülki idare amiri olarak bu felsefe içinde hareket ederek eskiden olduğu gibi hizmetlerini sürdürecekleri muhakkaktır.

Sözlerime son vermeden önce bu makamda bizden önce hizmet veren tüm İçel Valilerini saygı ile anıyor, benden önce bu görevi ifa eden değerli meslektaşımız, örnek insan, Sayın Sabahattin Çakmakoglu'na yeni görevinde başarılar dilerken başlatığı işlerin yarım kalmayacağı konusunu bir kere daha teyid ediyorum.

Yine bu görevi teslim alacağım Vali vekili sayın Rahim Yıldız'a da vekalet dönemindeki hizmetlerinden dolayı teşekkür ediyorum.»

İÇEL VALİSİ TOEMAN ÜNÜSAN'IN ÖZGEÇMİŞİ

1940 yılında İstanbul'da doğdu. 1964 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. Konya Maiyet Memurluğu, Aşağı Çiğil Bucak Müdürlüğü Bünyan ve Alaçam Kaymakam Vekilliklerinde bulundu.

Bundan sonra 1968-1979 yılları arasında Ula, Silopi, Yalvaç, Avanos ve Fatsa Kaymakamlıkları yaptı. 1980 yılında İçişleri Bakanlığı Merkez Teşkilatına atanarak Özlük İşleri Genel Müdür Yardımcılığı, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdür Yardımcılığı ve Mahalli İdareler Genel Müdür Yardımcılığı görevinde bulundu.

İÇEL KÜLTÜRÜ

1984 yılında İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürü iken, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının ilgili kuruluşu olan İller Bankası, Genel Müdürlüğüne atandı.

4.9.1984'ten beri bu görevi ifa etmekteydi.

Sayın ÜNÜSAN 1977-1978 yıllarında birbuçuk yıl süre ile Paris'te bulunan Uluslararası Kamu Yönetimi Enstitüsü'ne devam ederek bu Enstitüden mastır seviyesinde diploma aldı.

1980-1984 yılları arasında Avrupa Konseyi, Mahalli İdareler Ana Komitesi, Mahalli İdareler Yapısal Sorunlar Alt Komitesi, Mahalli İdareler Maliyesi Alt Komitesi toplantılarında Ülkemizi temsil etti.

Sayın Valimiz evli, iki çocuk sahibidir.

«İçel Kültürü» dergisi adına sayın Valimizi yeni görevinden dolayı tebrik ediyor, başarılarının devamlı olmasını diliyoruz.

BABA VALİMİZİ UĞURLADIK

13 ocak 1988 tarihinde İçel valisi Sayın Sebahattin Çakmakoglu'nu Emniyet Genel Müdürü olarak Ankara'ya uğurladık. 3 yıl 8 ay İçel'e hizmet etti. Ayrılırken O'nun ardından gözyaşları döküldü. İçelliler öbek öbek kucaklarındaki çiçeklerle, gönüllerinden taşan sevgi gösterileriyle O'na el salladı. Belki İçel hiç bir Valisini bu kadar görkemli bir törenle uğurlamadı. Öyle ki, konaktan Tarsus'a kadar bütün bir karayolu O'nun geçişine kadar uzanan konvoydan dolayı trafiğe kapalı kaldı.

Herkes O'nu seviyordu, herkes O'nun meziyetlerinden bahsediyordu. O'nda bir

devlet adamı ciddiyeti, şevkati dikkati, üstün bir kavrama kabiliyeti vardı. O konuşurken ağzından altın değerinde söz çıkar, sohbetinden, ilmî meselelere kadar, hayranlıkla dinletirdi. Bitmez bir enerjiye sahipti; devlet için, millet için çalışması gerektiği imajını herkese aşıları. Her akşam saat 20.00'ye kadar ve her cumartesi vilayetteki çalışması; Pazar günleri köylerde vatandaşlarla görüşmesi, herkesce bilinirdi. Devletten yanaydı, bütün insanları severdi. O'nun kapısından hiç bir zaman ne bir devlet memuru ne de bir vatandaşın kovulduğunu duymadık. Hassastı; sanatkâr bir ruhu vardı. En gizli güzelikleri keşfeder, ondan övgüyle sözederdi. O, bir edebiyatçıydı, bir tarihçiydi, bir etnoğrafçı, çok iyi bir hatipti; hâle hele bir yönü vardır ki kelimelerle ifade etmek imkânsızdır. Bu yönü milletin değerlerine olan sınırsız bağlılığıydı. Bir Yemen türküsünün söylenişinden gözleri dolardı.

Daha fazla bahsedemiyeceğim. Korkumuz O'nu anlatacak kadar kalemimizin kuvvetli olmaması, bir de yanlış anlaşılması. O görevini şerefle, üstün başarıyla tamamlayan nice devlet adamlarımızdan biri olarak gönülerde daima yaşayacak, böylesi devlet adamlarının mahiyetinde çok, pek çok insanımız her zaman bir şeyler kapacaktır.

SON SÖZ

Elinizdeki bu dergi 1 Ocak 1987 tarihinde Sayın Valimiz Sabahattin Çakmakoglu'nun talimatı üzerine yayın hayatına girmişti. Şimdi O'na olan vefa duygularımızla «güle güle» diyor; bizim hafızamızda kalan birkaç kalıcı çalışmalarını da belirtmeden geçmek istemiyoruz.

— İl Özel İdaresi Bütçesinden Gerçekleştirilenler—

Anamur : 1. Köşek Bükü Mağarası; Soğuk hava deposu (Taşbuz fabrikası) Fidanlık tesisi (20 dönümlük arazi üzerinde ihata yapılmış, toprağı hazırlanmış, dikime başlanmıştır. Kaş yaylasında Kır Gazinosu (İnşaat halindedir.)

Gülner ; Otel İnşaatı;

Mut ; Spor sahası

Silifke : Çarşı ve sosyal tesisler inşaatı; Taşucu'nda çarşı, pasaj, pansiyon birimlerinden oluşan bir kompleks; Akkum'da, Gençlik ve İzcilik tesislerinde yüzme havuzu; Narlıkuyu, Dilek mağarası turistik tesisleri; Mağaranın aydınlatılması; Cennet-Cehennem obrugunda güzel bir tesis; İçişleri Bakanlığı, Mahalli İdareler Eğitim Birliğinin de ortağı olduğu Kapızlı'da Eğitim tesisleri (kaba inşaatı tamamlanmıştır.) Modern bir kaymakamlık evi;

Erdemli ; Öğretmenevi lokal ve tesisler; Erdemli oteli; 385 yataklı 4 yıldızlı otel'de dahil bir kompleksin inşaatına başlanması (Belediye ile ortaklaşa);

Tarsus : Tarsus-şelâle oteli (3 yıldızlı); Kırıksırtı Toplu Konut inşaatına % 5 lik katılımı ortak olunması;

Mersin : Mezitli'de İçişleri Bakanlığı, Eğitim birliği tesisleri; Çamlıbel parmak iskelesi üzerinde bir deniz gazinosu inşaatının başlatılması; Osmaniye semtinde 60 konutluk memur lojmanları; Çakkamak Caddesi'ndeki palmiye işhanı (daha sonra Bağkur Bölge Müdürlüğüne satılmıştır); Pozcu semtinde 77 Personel lojman sağlanması; Güney Kent'ten de yine personel için 24 dairenin alınması; Eski Namık Kemal İlkokulu arsası üzerine 8 katlı Kırmızı-Lacivert işhanı inşaatı; Kasım Ekenler iş merkezinin bir katının özel idareye alınması ve düzenlenmesi; Eski özel idari binasının Uray iş hanı adıyla yeniden onarılıp kısmen Halk Kütüphanesinin hizmetine sunulması; Göz-

ne Belediyesi ile Gözne'de turistik tesisler inşaatının başlatılması; Özel idare asfalt şantiyesinin kurulması; Akbelen ve Güney Kent'in kurucusu ve % 25 lik hisse ile ortağı olması; Mersin-Tarsus müşterek organize sanayii tesisleri için kurulu teşkilatın ortağı yöneticisi ve yürütücüsü olma; Mersin Serbest Bölgesini yürütecek Mesbaş'ın 100 Milyon lira katkıyla ortaklığına katılma, Hilton otelini inşaa etmek amacıyla kurulan Mersin enternasyonel Otelcilik A.Ş.'ne 600.000 milyon lira ile ortak olma.

ZAMANINDA HIZLANDIRILAN GENEL HİZMETLER

Tarsus - İçel hükümet konakları; İl Jandarma Alay Komutanlığı Sahil Güvenlik Komutanlığı hizmet binaları; Gümrük, İdare ve Lojman binaları; Ulaştırma bölge binası; Adalet Sarayı; Emniyet Müdürlüğü; Tekel Binası; Akbelen Öğretmen lojmanları; Polis Lojmanları; Bölge Trafik Müdürlüğü; Bahçelievler PTT merkezi bölge binası; Uray Vergi Dairesi.

Mut Devlet Hastanesi; Kredi Yurtlar Kurumu; Mersin Doğumevi; Meteoroloji Müdürlüğü ve tesisleri; Tarsusta 110 yataklı hastahanenin ek pansiyonu; Jandarma karakolu.

DİĞER HİZMETLERİ

İlk 6 ay hariç 1986 yılının Temmuz ayından itibaren Mersin Serbest Bölgesini yürütecek Mesbaş'ın başkanı.

Mersin Üniversite Vakfı'nın kurucu üyesi.

Mersin Kültür-Sanat ve Turizm Vakfı'nın kurucu üyesi.

(Sayfamızın sınırlı oluşundan Okul, yol, su, sulama suyu çalışmaları hakkında bilgi veremiyoruz.)

«Güle güle baba Valimiz».

SİLİFKE FOLKLORU'NUN BÜYÜK YARATICISI CAVİT ERDEN

İrfan Ünver NASRATTINOĞLU (*)

Türk Halk Oyunları ile ilgili çalışmalar, Silifke Halk Oyunlarının dünyanın çeşitli ülkelerinde sergilenip, beğenilmesinden sonra yoğunlaşmaya başlamıştır.

Bilindiği üzere, Türk Halk Kültürü yıllar yılı küçük görülüp, horlanmıştır; Ancak, yabancıların bizim kültürümüzün değerini ortaya koyup, dikkat çekmelerinden sonra, ülkemizde de folklor ile ilgili çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Cavit Erden, Silifke türkülerini düzenleyip, Silifke yöresi halk oyunlarını koreografi etmeye başlayıp, bunları önce Türkiye'de, sonra da dünyanın çeşitli ülkelerinde düzenlenen festivallerde sergilemesiyle bu konudaki çalışmalar ciddi bir biçimde ele alınmıştır.

Silifke Halk Oyunları, Yapı-Kredi Bankası'nın İstanbul'da düzenlediği büyük şölenden itibaren dikkatleri üzerine çekmiştir. Daha sonra Langolen ve Kartaca festivallerinde sergilenen bu oyunlar, Türk Halk Oyunlarının yüzakı haline gelmiştir.

Silifke, bir Türkmen kentidir. Bu kentin insanları Orta Asya Türklüğünün izlerini bugün bile taşırlar. Bunların oyunları da, müzikleri de gelenekseldir ve yüzlerce yıllık bir geçmişe dayanır. Günümüzde, Devlet Halk Dansları Topluluğu dahil, bütün komple ekiplerin repertuarında Silifke yöresi halk oyunlarının yer alması tesadüfi değildir. Zira, Silifke oyunları, yüzde yüz Türk oyunudur.

CAVİT ERDEN KİMDİR?

Türk Halk Oyunlarının dünya çapında popüler olmasında Silifke yöresi oyunlarının, dolayısıyla Cavit Erden'in önemli payı vardır. Türk Halk Oyunları ve Türk Halk Müziği ve de Türk Sanat Müziği konusunda ülke çapında değeri haiz bir insan olan Cavit Erden kimdir? Öncelikle bu değerli şahsiyetin kısa hayat hikayesini sunmak istiyoruz:

Cavit Erden 1930 yılında Silifke'de doğdu. İlk ve orta okulu Silifke'de, liseyi Mersin'e okudu. 1955 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesinden mezun oldu. Yedek Subay olarak askerliğini yaptıktan sonra, serbest ticaretle meşgul oldu

(*) Gazeteci - Yazar - Folklor Araştırmaları Kurumu Başkanı



Cavit Erden Silifke Halk Müziği Korosunu Yönetirken

ve ayrıca uğraşarak, mesleğinin gereğini yerine getirdi.

1950 yılından başlayarak, ölümüne kadar Silifke halk kültürünün araştırılması, derlenmesi ve değerlendirilmesi üzerine çalışmalar yaptı.

1951 yılında Silifke Folklor ve Müzik Derneği'ni kurdu. O tarihten itibaren çok sayıda gence müzik ve folklor zevkini aşıladı. Dernek bünyesinde oluşturduğu ekiple ülke içinde ve dışarıda hem Silifke'yi, hem e Türkiye'yi temsil etti. Ayrıca son dört yıl içinde Mersin Türk Sanat Müziği Derneği'nin korosunu çalıştırdı.

15 yıldan bu yana 20-26 Mayıs tarihlerinde Silifke'de düzenlenen Uluslararası Silifke Folklor ve Müzik Festivali'nin kurucusu ve teorisyenidir. Uzun yıllar festivalin teknik yönetmenliğini de bizzat yapmıştır.

Son yıllarda ağırlık verdiği beste çalışmalarının sayısı 35'i bulmuştur. Şar-

kı formunda bestelediği eserlerinden bazıları TRT denetiminden geçmiş repertuvara girmiştir.

Bestelerinden bazılarının notaları, Avni Anıl tarafından bir kitapçık içerisinde yayımlanmıştır.

ERDEN'LE TANİŞMAMIZ :

Ankara'da yayımlanan Hür Anadolu Gazetesi'nde haftada bir gün, bir «Folklor Sayfası» düzenliyorduk. 1973 yılının Mayıs ayının bir günü, bu gazetenin yazarlarından Rahmetli (Şâir) Ahmet Nadir Caner, Silifke'de bir festival düzenlenmekte olduğunu, arzu edersem bu festivali izleyebileceğimi söylemişti. Sevinçle kabul etmiştim. Bunun üzerine Merhum Caner, festivalin teknik yönetmeni Cavit Erden'e hitaben bir mektup yazmış ve bana vermişti. Festival 20-26 Mayıs 1973 tarihlerinde yapılacaktı ve o yıl, bu ken-

İÇEL KÜLTÜRÜ

timizdeki festivalin ilkiydi. O ilk festivalin başında zamanın Belediye Başkanı Ali Önder bulunuyordu. Merhum Veli Pozbey, Merhum Cavit Erden vb. gibi kentin ileri gelen insanları da festival komitesinde görev almışlardı...

Silifke'ye varınca doğruca Folklor ve Müzik Derneğine giderek Cavit Erden'i bulmuştum. Erden, Ahmet Nadir Caner'in mektubunu okumuş ve benim festivali bir gazeteci olarak izleyecek olmamdan dolayı memnun olmuştu.

Ankara'ya döner dönmez bir yazı dizisi kaleme alarak gazetede yayımlamış, ayrıca ilk folklor sayfasını da «Silifke Müzik ve Folklor Festivali» Özel Sayısı biçiminde düzenlemiştik.

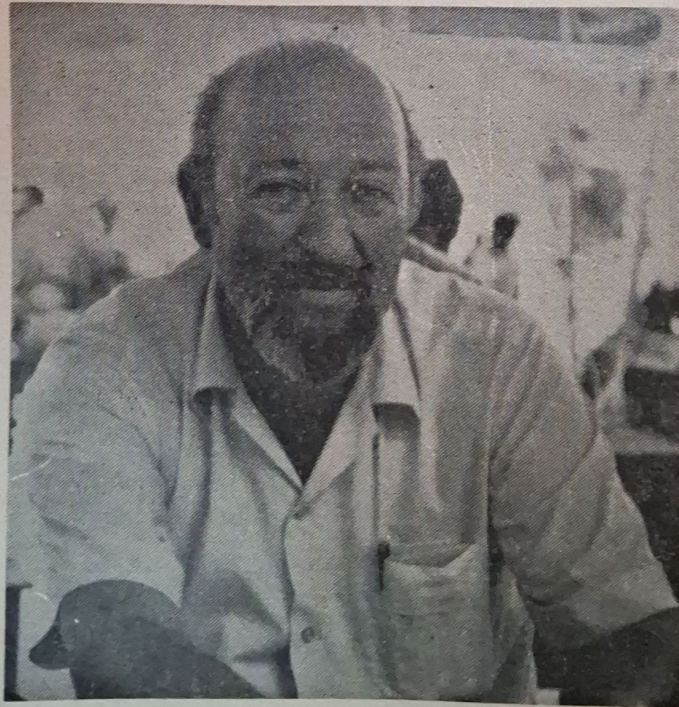
Aradan bir zaman geçtikten sonra, Silifke Belediye Başkanlığı'ndan aldığım bir yazıdan, Silifke'nin Fahri Hemşehri-

liğine seçildiğim bildiriliyordu. Yazıda, II. Silifke Festivalinde de «Hemşehrilik beratının verileceği» vurgulanmaktaydı...

Benim Silifke Fahri Hemşehriliğine (hem de 1 numaralı hemşehri) seçilmemde Cavit Erden'in rolü büyüktü. Zira, teklif ondan gelmiş ve Belediye Meclisi üyelerince benimsenmişti.

Cavit Erden, Silifke'nin fahri hemşehrisi yapmakla beni, Silifke'ye yürekten bağlamıştı. Nitekim tam 14 yıl aralıksız Silifke Festivali Tertip Komitesi'nde görev alarak, bu konuda belki de kırılması güç bir rekorun sahibi oldum. Çünkü bu zaman içerisinde her festivalin tertip komitesinde görev almış olan, ikinci bir şahıs bulunmamaktadır.

Her Mayıs ayında Silifke'ye gittiğimde bir hafta süreyle Cavit Erden'le



Cavit Erden'in Son Fotoğraflarından biri.

beraber oluyorduk. Zaman zaman onu titizlikle meşgul olduğu portakal bahçesine gidiyor, ağaçlardan ellerimizle kopardığımız narenciye ürünlerini yiyorduk. Zaman zaman deniz kıyısına gidip, lâgos balığı yiyor, folklor konuşuyorduk... Ankara'ya geldiği zaman da beni mutlaka arardı ve hiç olmazsa telefonla hasret giderirdik...

SON GÜNLERİ :

Erden'le her bayram ve yılbaşlarında, mutlaka mesaj göndermek suretiyle hatırlı sorardık. Bu yılın başında kendisine yeni yıl mesajı göndermememe rağmen cevap alamamıştım. «Herhalde işlerinin arasında yazmak fırsatını bulamadı» diye teselli olurken, bir gün muhterem eşinin telefon etmesiyle, gerçeği öğrendim. Cavit Erden ciddi bir biçimde hastaydı ve eşine «İrfana telefon ederek durumu bildir» demişti...

Cavit Erden kanserdi...

Bu amansız hastalık, nasıl olmuştu da Cavit Erden gibi bir insanın yakasına yapışabilmişti ...

Aradan birkaç gün geçti... Bir gece Mersin'i arayarak durumunu öğrenmek istedim. Telefonda damadı vardı. «Durum ciddiyetini muhafaza ediyor» demişti...

Kulağım kırıste Mersin'den gelecek haberi bekliyordum! Çok geçmedi... Muhterem kızı acı haberi telefonla bildirdiği vakit, beynimden vurulmuşu döndüm. İnanamıyordum! Geçen mayısta, festivalde beraberdik. Hiç bir şeyi yoktu. Korosunu ve festivali başarıyla yönetmişti. Gece yarılarında, festival bittikten sonra çadırlara koşuyor, iştahla

börek, sıkma falan yiyorduk!...

Ne yazık ki olay gerçektir... Cavit Erden ölmüştü...

Hemen bir biyografisini yazmış ve bendeki fotoğraflarından birisiyle birlikte TRT Haber Merkezine göndermiştim. Merkezdeki gazeteci arkadaşlara da, Cavit Erden'in kim olduğunu anlatmış ve haberin yayımlanmasını rica etmiştim...

Evet, Cavit Erden 6 Şubat 1988 günü Hakk'ın rahmetine kavuşmuştu... Dolu dolu geçen bir 58 yıl... İnsan hayatında 58 yıl nedir ki?... Ama Tanrı en verimli çağında O'nu bizden daha çok seviyor olmalı ki, elimizden çekip almıştı.

O'NSUZ FESTİVAL :

1987 yılında yaptığımız 14. Festival öncesinde Veli Bozbey'i kaybetmiştik. Veli Bozbey, Silifke festivalinin temelinde harcı olan insanlardan biriydi. O'nsuz festivalde bir şeyler eksikti. Ya da ben öyle hissetmişim. 1988 festivalini ise Cavit Erden'siz yapacağız. Ben bu yazıyı mart ayının sonlarında kaleme aldım. Festivale yaklaşık 1,5 aylık bir zaman var. Ben halâ, Silifke'ye bu yıl gidip gitmemekte kararsızım. Cavit Erden'siz bir Silifke'ye, bir festivale nasıl gidebileceğim?... Belki de ilk kez bu yıl festivalde hazır bulunamayacağım... Evet, galiba yapamayacağım... Kuşkusuz festival hem de uluslararası düzeyde, 15. kez gerçekleşecek, ama ben eğer bu festivale katılma gücünü kendimde bulamazsam, lütfen Silifkeli hemşehrilerim beni bağışlasınlar...

Türk Halk Kültürünün büyük emektarı Cavit Erden'e Allah'tan Rahmet diliyor ve bütün Silifkeliler'e, hatta Türk folkloru ile meşgul olan bütün insanlarımıza başsağlığı diliyorum.

MUTTA BULUNAN CÖNKLERDEN :

BEKTAŞÎ ŞİİRLERİ IV

(3. Sayıdan Devam)

Hilmi DULKADİR (*)

— DEDEMOĞLU —

9.11.23

Hey gaziler şunda bir şara geldim
Üç yüz atmış kapısını seyrettim
Biri örtülmeyince biri açılmaz
Cümlesi nurdandır ona seyrettim

On'ki sultanı varmış onu gördüm
Gördüm de aşk ile salavat verdim.
El bağlayıp şöyle divana durdum
Onun dört vezirini de seyrettim

Bin sekizyüz dellalı var doyurur
Her kâpısına beşi durmuş çağırır
Dört bin alt'yüz sekseni nida verir
Yedi bin beş yüz altmış'ını seyrettim

Bin sekseni yoktan vacip olmuşlar
Altı bin yüz yirmisi de çavuşlar
Yedi bin iki yüzü divan kurmuşlar
On dört bin dört yüz dükkanı seyrettim

Dedemoğlu çeşmindeki kanı sil
Gayetle şerh eyleyendir anı dil
Ateşi zalimkâr etmeli adil
Şöyle acaip sultanı seyrettim

DEDEMOĞLU

9.14.24

Bu, gün batımında gördüm cananı
Ağlar silemedim gözü'n yaşını
Durmaz gönül, ister kaşı kemanı
Ah-ü zar eyliyor aşkın işini

Kudret sahibini Hak sala idi
Gönül intizarın hem bula idi
Zülfü teli ile yar sile idi
Akıttı'm gözlerimin yaşını

Gözlerimin yaşı seldir bulanır
Çıkar gönlüm dost evini dolandır
Aktıkça mevce gelip havalanır
Zapt edemez oldum gönül kuşunu

Dostum hasretinden bağrım delindi
Can üzüldü cemal ile bulandı
Benim zülfü perişanım gelindi
Ziyaret kıl toprağını taşını

Dedemoğlu ne ağlarsın zar ile
Arana perde mi düştü yar ile
Ta ezelden gül bittiydi har ile
Akıtır bülbülün gözü yaşını

DEDEMOĞLU

9.16.25

Vahdet aleminde bir güzel sevdim
Melek midir gılman mıdır ya huri mi
Şöyle bir acaip müşkülde kaldım
Bilmem avcı mıdır ya piri mi

Varalım mim ra şın ile dal'a (*)
Ondan gayri kimse ermez bu hale
Kırpikleri gayet ermiş kemale
Yoksa bilmem Horasanın yarımı

Şaz olup gülünce firdevs gülüdür
Lebi canan arısının balıdır
Kan bulanık Delice'nin selidir
Aslı umman değmelerin karı mı

(*) Mersin Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam
Sanat Okulu Müdürü.

(*) Eski yazıda M.R.Ş.D. harfleri, Mürşit de-
mektir.

Gözleri intizar didar görmeye
Kaşların yay etmiş beni vurmaya
Kullar harami olmuş yola durmaya
Yanakları has bahçenin gülüdür

Usuldur boyların selviden ince
Zülfünün telleri perişan anca
İrgalar seher yeli bad esince
Dedemoğlu feda kıldım serini

DEDEMOĞLU

9.15.26

Derilip Hak'kın cemine gelince
Halli midir halsiz midir görelim
Otursun her kişi halli halince
Halsiz olanları cemden sürelim

Halsiz kişi ceme lâıyk mıdır
Na hak mıdır yoksa hak mıdır
Niyaz eylen güzel Şahın hükmüdür
Muhabbetin gonca gülün derelim

Muhabbetin goncası var gülü var
Sızıp akar oğlu var balı var
Bin yaşı bir yola korlar yolu var
Bizde ol dergâha yüzler sürelim

Niyaz bent oluben meydana gelsin
Meydanda serini terceman kılsın
Suçundan geçerler günahın bilsin
Gönlüm uğrusunu aliverelim

Dedemoğlu hak'le eyle pazarı
Eyleme kimseye gıybet gammazı
Üstazın verdiği sohbeti sözü
Unutma şarında dursun görelim

DEDEMOĞLU

9.13.27

Gelin seyredelim ahır zamanı
Aradan kalktı eskiki töreler
Yanlış melhem ile çoğaldı cerrah
Deşinirmiş eski batan yareler

Birim der amma bilmez elinden
Cihan harap oldu çıktı yolundan
Bir dilden anlamaz kendi dilinden
Kendi bilgisiyle meydan aralar

Aşıklar kendini pinhana çekti
Sıyrıldı ölçümlar meydana çıktı
Çok yaralı canlar görenler çekti
Komazlar ki bir üstaze varalar

Aşıklar Muhammet Ali yoluna
Bülbül fiğan eder bağban gülünde
Uygun melhemlerse üstaz elinde
Üstaz elinden yareler saralar

Adam mı derim bildiğiyle uçanı
Evliyanın gizli sırrını açanı
Dedemoğlu hak sohbetinden kaçanı
Cez(i)r edip bu dergahtan süreler

DEDEMOĞLU

9.14.28

Gel gidelim bizim ele gün bizim devran
bizim
Girelim has bağına dem bizim devran
bizim
Meta-iler karışmasın yar ile işimize
Rakipler şöyle dursun yol bizim erkân
bizim

Yalanın menzili yoktur gerçekler
meydanında
Gerçeğin davası ıkrar, ıkrar bizim, iman
bizim
Yar ile ahdimiz oldu kolumuz
peymanedir
Niceler ahdin göremez ahd bizim
peyman bizim

Dertliyim dermana geldim dilekler
kapısına

Şahım aman eyleyince em bizim
derman bizim
Yar elinden paralandım yare düştü ilacım
Dedemoğlu ol şah-ı merdan bizim, sultan
bizim

ESPIRİLERİYLE KARACA BEY

İbrahim USTA (*)

Bahar gelince; Toroslarda karlar erir, dereler coşar, çiçekler açar renk renk, dağlar, taşlar yeşillere bürünür.

Erdemli sahillerinde, kuşların ötüşünde, rüzgarların esişinde ayrı bir güzellik, ayrı bir tatlılık vardır. Kırlarda oğlakla, kuzular oynar. Çadırlar kurulur dağ eteklerinde, su başlarında. Kızlar pınar başlarını renklendirir. Gençler güreşir çayırda. Atlılar cirit atar alanlarda.

Karaca Bey, böyle bir tabiat ortamında yaşamış bir Türkmen Beyidir. O, gönüllerde taht kurmuş, dillerde destanlaşmıştır. Yaşadığı toplumda yücelmiş, espirileriyle yaşamış, yaşatmıştır. Sertler yumşamış, çirkinler güzelleşmiştir. Bir gün o da her insan gibi ölmüştür. Fakat, onun espirileri halkın dilinde yaşıyor, kuşaktan kuşağa aktarılıyor.

Karaca Bey mektep, medrese görmemiş. Çevre halkı her türlü eğitim, eğlence aracından yoksunmuş. Ne radyo, ne dergi, gazete varmış. Böyle bir devir gelecek diye konuşulsa inanmazlarmış. Fakat, yine de mutlu yaşamışlar. Bu mutluluklarını günümüze kadar getirmişler. Bu mutluluğun, bu güzelliğin sırrı doğa güzelliği ile bütünleşen Karaca Bey espirileri desen gerçeği söylemiş olurum. Bu yazımda Karaca Beyin espirilerinden bir bölümünü anlatacağım...

YALAN YARIŞI

Bir bayram günü Sorkun yaylasında halk toplanır. Karaca Bey ile Böcüoğlu'na bir söz yarışı için ricada bulunurlar. Her ikisi de toplumun ricasını kırmazlar. İçlerinden bir jüri seçerler. Ayrıca bir de ödül koyarlar. Yarışın konusu olarak «Yalan» verilir. Birisinin yalanı öbürünü alt edecek şartı da koşulur. Kura çekilerek önce Böcüoğlu yalanını anlatır.

— Konya'ya gidiyordum. Cebimde bir avuç pancar tohumu vardı. Giderken geçtiğim koyaklara (vadilere) saçarak gitmişim. Konya'dan dönüşümde gözlerime inanmadım, koyaklar yemyeşil pancarla dolmuş.

Böcüoğlu sözünü bitirdikten sonra Karaca Bey söze başlar :

— Konya'ya gitmişim. Ovanın bir ucundan öbür ucuna kadar uzanan, içinde yetmiş işçi, yetmiş ustanın çalıştığı ve bir işçinin sesini öbürünün duymadığı büyüklükte bakırdan bir kazan yapılıyordu. Kapısına yanaşarak usta başına, bu kadar büyük bir kazan ne olacak diye sorduğumda «Böcüoğlu'nun pancarları pişecek» diye cevap verdi, diyor ve ortaya konan ödülü Karaca Bey kazanıyor.

DOMUZ AVI

1954 yılından önce Erdemli bir köydü. Her yer murt ormanı ile kaplıydı. Ne böylesine seralar, ne de böylesine naren-

(*) Erdemli 50. Yıl İlkokulu Öğretmeni

GÜNDEŞLIOĞLU

A. Esat BOZYİĞİT (*)

Şairin çok olduğu bir yöremiz de Çukurova'dır. Karacaoğlan, Dadaloğlu, Dedemoğlu, Deli Boran, Elbeyoğlu ve daha niceleri hep bu suyu güzel, havası güzel, doğası güzel, insanı güzel topraklardan yetişmişlerdir. Üstadları Karacaoğlan ve Dadaloğlu'nun sanat yolundan giden bu şairlerden biri de Gündeşlioğlu'dur.

Bilindiği gibi, Anadolu'ya gelen Türklerin bir bölümü yerleşik düzeni seçmiş, diğer bir bölümü ise eski gelenek-

lerine uygun olarak kışı kışlakta, yazı yazlakta özgür olarak yaşayan göçebe aşiretler halinde sürdürmeyi yeğlemişlerdir. Özellikle Çukurova'da aşiret yaşamını terketmeyen, bir bölgede sürekli olarak kalmak istemeyen göçebe Türkler, diğer bir deyişle Türkmenler, aşiret beylerinden başka kimsenin egemenliğine girmek istememişlerdir. Malı, davarı olmayan ve toprakla uğraşmak istemeyen bu Türkmenlerin bir kısmı zamanla, fırsat buldukça yerli halkı ve hatta diğer aşiret halklarını huzursuz etmeye başlamışlardır. Yağma ederek dolaşan bu Türkmenleri halk, padişaha şikayet edince, Devlet önce bunları öğüt yoluyla yola getirmeye çalışmış, olmayınca da suçlu

(*) Kültür ve Turizm Bakanlığı Milli Folklor Araştırma Dairesi Uzmanı

ciye bahçeleri vardı. Bataklik olmayan yerlerde yer yer ekilen tarlaları yabani domuzlar tahrip ediyordu. Bu hayvanlarla mücadele için zamanın valisi Tefik Sırrı Gür köye yazılı bir emir gönderir. «Kendi kontrolümde domuz avı yapılacak. Avdan kaçanlar cezalandırılacak» diyor. Bildirilen av günü gelir. Herkes tüfeğini alır, av yapılacak yörede toplanılır. Karaca Bey de tüfeğini alır gelir. Fakat, o gün önemli bir işi nedeniyle avcılardan gizlice av yerinden ayrılır. Sazlar arasından kaçarken karşısına aniden vali çıkar. Karaca Bey hemen tüfeğini ona yöneltir:

— Dur! Avradını kestiğimin sakız fellahı! Dur! Vali Beğimiz gelecek! Domuz avı yapılacak Bak ortalık yanıyorsa! Sen gran tuvalet giyindin de nereye gidi-

yorsun? diyor.

Vali neye uğradığını bilemez. Böylesine azimli ve cesur bir köylünün davranışı da hoşuna gidiyor. «Dur, mur» dedi ise de Karaca Bey dinlemiyor.

Vali :

— Haberim yoktu. Öyleyse beni av yerine götür der.

Karaca Bey ile vali avın yapıldığı yere gelirler. Vali kendisini tanıtır, köylüyü toplar. Karaca Beyi yanına çağırarak :

— Ben böyle cesur, açık sözlü köylü istiyorum, diyor. Karaca Bey'e de bir kilo saçma, bir kilo da barut ödül verir.

suçsuzu ayırt etmeksizin göçe, iskana yani yerleşik düzene zorlamıştır. Bir aşiret reisi olan ve göçe zorlanan Gündeşlioğlu da bunlar arasında bulunduğundan, diğer pek çok Türkmen şairi gibi Göçebe ya da Aşiret Şairi olarak bilinmektedir.

Gündeşlioğlu'nun yaşamı konusunda elimizde fazla bir bilgi yoktur. Prof. Elçin, O'nun hakkında şu bilgileri vermektedir. (Bkz. 7). «Türkmenlerin Dulkadirli milletine mensuptur. Oymağının adı Gündeş'tir. Bu oymak 17. asrın sonlarında Güney Anadolu'ya gönderilmiştir. (1690). Bu göç sonunda Maraş'a gelen Gündeşlioğlu, adını verdiği köyü kurmuştur. Onun oymağı Türkiye'nin birçok yerine yayılmıştır.

18. asrın başında da yaşayan şairimizin, babası Bahriroğlu İbrahim Ağa, annesi Ümmügülsüm'dür. Anası Melemenci soyundandır. Kendi adı Mehmet'dir. Karısının adı Gövel Hatun'dur. Osman ve Ali adlarında iki oğlu olmuştur. Kızkardeşi, Gaziantep'de yaşayan aşiret reisi Elbeylioğlu ile evlenmiştir. Rivayete göre zengin ve dindar olan şairimiz Hacı olmak ister. Padişah'ın tuğunu Halep'e dikmek emelindedir. Halep'in Türkmenlerin merkezi olduğu düşünülürse siyasi bir ihtiras beslediği söylenebilir.»

Osmanlı Tarihi'nde birkaç kez meydana gelen bu göç olaylarından birine katılan ve pek çok kaynakta 19. yüzyılda yaşadığı belirtilen Gündeşlioğlu'nun yaşamı üzerine halk arasında bir hikaye meydana getirilmiştir. Bu Gündeşlioğlu Hikayesi'nin aşağıda sözünü edeceğimiz şiirden ortaya çıktığı söylenebilir. Yine aynı şiir üzerine bir de Göçebe Oyunu adlı bir seyirlik oyun vardır :

GÜNDEŞLIOĞLU HİKAYESİ

«Gündeşlioğlu rüyasında bir derviş görür. Derviş ona bir felaketin geleceğini,

bunun gençlikte mi, yoksa ihtiyarlıkta mı gelmesini tercih ettiğini sorar. Şair, karıma sorayım, der. Nihayet karı-koca felaketin gençlikte gelmesini uygun bulurlar. Şair, dervişe kararını bildirir. Gündeşlioğlu çok kısa bir zamanda mal ve mülkünü kaybeder, zengin bir köylü karısını kaçıtır.

Şair, bedbahttır, yola düşer; geçtiği bir memlekette sultan seçimi vardır. Ananeye göre uçurulan kuş kimin başına konarsa o kimse padişah olacaktır. Kuş, perişan halde dolaşan şairin başına konar, ülkeye padişah olur; tesadüf neticesi karısını ve iki oğlunu bulur. Kendisine fenalık eden köylüyü idam ettirir.» (Bkz. 8)

GÖÇEBE OYUNU

«Oyuncular :

I — Gündeşlioğlu : At üstünde göçebe reisi, 2 — Karavaş, 3 — Koyun, sığır ve deve sürüsü, 4 — Göçebe reisinin maiyeti, 5 — Kuyruksuz bir eşek.

Oyun :

Gündeşlioğlu at üstünde, elinde asâsı sert ifadelerle karavaşa harmanlarının kalkıp kalkmadığını sorar. Arkasından koyun, sığır ve deve sürüsü gelmeye başlar.

Gururlu bir adam olan Gündeşlioğlu kendisi gibi bir beyin sırtının yere gelip gelmeyeceğini sorar. Maiyeti bir dalkavuk grubudur. Beye sırtının yere gelmeyeceğini türlü şekillerle ifade ederler.

Gündeşlioğlu sürüsü peşinde çıkıp gider.

Biraz sonra kılık kıyafeti bozuk, kuyruksuz bir eşek üstünde Gündeşlioğlu tekrar meydana gelir. Sağda solda dilenmeye başlar ve şu türküyü söyler :

İÇEL KÜLTÜRÜ

Hikaye ve Oyuna konu olan Türkü :

— I —

Sürü sürü sürülerim vardı
Sürümün vardığı çaylar kurudu
Katerde mayalarım yürürdü
Şimdi at gölüğüm eşşek oluktur

Sürü sürü sürülere katardım
Top top eder yozlarımı satardım
Otuzaltı direk çadır tutardım
Şimdi kölgeliğim kaşık oluktur

Erbişim halıyı yaslanmaz iken
Kuş tüyü döşeğe döşenmez iken
Tarabulus kuşağı kuşanmaz iken
Kıl ip bellerime kuşak oluktur

Tepe tepe harmanlarım savrulur
Namlı namlı buğdaylarım devrilir
Adım Gündeşlioğlu deyi çağrılır
Şimdi topladığım başak oluktur

Evvelce Gündeşlioğlu'nun malı ile ge-
çinen dalkavuklar zengin olmuşlardır. Di-
lenmekte olan eski beylerini tahkir ede-
rek kovarlar.

Gündeşlioğlu bu hakarete tahammül
edemez. Allah'a, kendisini bu hayattan
kurtarması için niyaz eder. «Bu küçük
eşek kurban» diye diye oyun yerini ter-
keder.» (Ekz. 7)

Aşiret şairlerinin büyük çoğunluğu
okuma-yazma bilmezlerdi. Bu şairlerin
sözlü gelenekte yaşayan şiirleri ender ola-
rak cönklere kaydedilmişlerdir. Bu cönk-
lerde Gündeşlioğlu'nun da birkaç şiiri
ele geçebilmiştir.

«...Türkmenlerde bir gelenek vardır.
Her aşiret beyi mutlaka saz çalıp şiir söy-
lemek mecburiyetinde idi. Aynı zamanda
yanında üç veya beş şair bulundururdu.

Bu bir töre icabı idi. Bunları yapmazsa
başka aşiretlerin yanında küçük düşer,
saygın olmazdı.

Şüphesiz o aşiretteki şairler bu sayı-
dan ibaret değildi, beyin yanında olma-
yan başka şairler de vardı. Eğer o bölge-
de 10 aşiret varsa en aşağı 50 tane de şair
var demektir. Toylarda, düğünlerde veya
ziyafetlerde bu aşıklar çalar, çığırır, eğle-
nirlerdi. Geçmişteki önemli olayları ye-
niden gözler önüne serer, toplumunun
dert ve dileklerini birer birer anlatır, en
sonunda kendi beyini, hem de ünlü bey-
leri överdi. Eğer bu toplantılarda başka
aşiret beyleri de varsa, şairler birbirleriyle
atışır ve yarışır, üstün gelen şairin
oymağı bu sonuçtan onur duyardı...»
(Bkz. 2).

Genellikle diğer Türkmen şairleri gi-
bi Gündeşlioğlu da şiirlerinde güncel ya-
şamı doğayı, aşkı ve oymak sorunlarını
konu edinmiştir.

Aşağıda basılı kaynaklardan derledi-
ğimiz Gündeşlioğlu'nun şiirlerini örnek-
lemeye çalışıyoruz :

— II —

Kadir Mevlam, bir dileğim var sana,
Dost ile yiyecek mal ver sen bana!
Ağır meclislerde, hakim uğrunda
Hizmet ile buyruk, dil ver sen bana

Mevlam, izin versen, Hicaz'a gitsem
Ağız murat ile devlete yetsem
Pança pança sarı altın dağıtsam
Mevlam, bir tutulmaz kol ver sen bana

Padişahın üç tuğuna götürsem
Emreylese düşmanımı batırsam
Şu koca Haleb'i verse otursam
Yüz bin asker ile kul ver sen bana

İÇEL KÜLTÜRÜ

Gündeşlioğlu der; Başım belada
Çifte toplar ata idim kulede
Yarın mahşer günü cennet âlâda
Mevlam tutacak dal ver sen bana

— III —

Evvel bahar yaz ayları gelince
İller göçüp gider yaylaya
Yiğidin sevdiği bile olunca
Dostun koca koca gider yaylaya

Karşumuzda al saybanlı ordu var
Kelb rakibin yüreğinde derdi var
Bir yiğidin arkası da ardı var
Göğsin aç aça gider yaylaya

Henüz bildim bu yerlerin havasın
Garib bülbul terkeylemiş yuvasın
Türkmen kızı katarlamış devesin
Sular geçe geçe gider yaylaya

Yine dağlar başı duman üstüne
Deli gönül kaldı güman üstüne
Bir beğ oğlu çayır çimen üstüne
Dolu içe içe gider yaylaya

Bir yiğit kim dolu içe pirinden
Duman eksik olmaz anın serinden
Gündeşoğlu yeni ayrılmış yarinden
Ağlar amma naçar gider yaylaya

— IV —

Gökyüzünde turna olsun
Yeryüzünde hurma olsun
Kara kaşa sürme olsun
Çekmem seni şimden kelli

Bir ufacık pınar olsun
Akıp ayağıma gelsen
Susasam baygının olsam
İçmem bir tas senden kelli

Yar Gündeşe aşık olsun
Bir gümüştan beşik olsun
Dağ yüzünde ışık olsun
Yanmaz kalbim şimden kelli

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- 1) ARSUNAR, Ferruh : Gaziantep Folkloru. İstanbul 1962 Milli Eğitim Basımevi. 318 S.
Not. Gündeşlioğlu 131-132 S.
- 2) ASLANOĞLU, İbrahim : Türk Halk Edebiyatı ve Folklorunda Yeni Görüşler. (II). Konya 1985 Konya Turizm Derneği Yayını. 267 S.
Not. Türkmen Şairlerinin Türk Saz Şiirindeki Yeri. 8-13. S.
- 3) BAYRI, Halit : Halk Şiiri (XIX. Yüzyıl). İstanbul 1956 Ekin Basımevi 94 S.
Not : Gündeşlioğlu 34. S.
- 4) BORATAV, Pertev Naili : Folklor ve Edebiyat 2. 1982. İstanbul 1983 Adam Yayıncılık. 527 S.
- 5) CUNBUR, Müjgan : Başakların Sesi. Ankara 1968 Şark Matbaası. 439 S.
Not : Gündeşlioğlu. 412-414. S.
- 6) ELÇİN, Şükrü : Anadolu Köy Orta Oyunları (Köy Tiyatrosu). Ankara 1964 Ayyıldız Matbaası, 83. S.
Not : Göçebe Oyunu. 42-43. S.
- 7) ELÇİN, Şükrü : Halk Edebiyatı Araştırmaları. Ankara 1977 DSİ. Matbaası, 367 S.
Not : Aşiret Şairi Gündeşlioğlu ve Onun Hikayesi. 151-153 S.

HASRET TÜRKÜSÜ

Derleyen : Çınar ARIKAN (*)

Yıllardır duyardık ve o yörük kocaları ile tanışmak isterdik. Nasip mart ayının bir pazar günüymiş.. Yürüdüm. Yürüyen Türk insanı yörükler gibi. İki kilometrelik yol bir solukta tükeniverdi. Sordum, gösterdiler. «—İşte şurası, öteki de şurası.»

Sorduğum evlerden biri Karalarbahşiş köyünden Kerim Şahin'in evi, diğeri ise; Süleyman Sağlam'ındı. Köy arasından, patika yoldan Kerim Ağanın evine giderken bizi yolda karşıladı. Köyde yapılan bir düğüne gidiyordu. Beni kardeşi ile eve yolladı. Kendisi de düğüne uğrayıp yanımıza geldi.

Onunla, Toroslar üzerinde yaşayan yörüklerle ve onların hikayeleri, türküleriyle ilgili sohbet yaptık. Onun anlattığı konuyla ilgili bir başka sohbeti, daha sonra Gök Süleyman Ağa ile yaptık.

Sizlere, aşağıda anlatılan hikâye ve o hikâyeye bağlı olarak söylenen türkü, yukarda ismi zikredilen kişilerin yakın akrabalarının başından geçmiştir. Sözlü halk edebiyatımızın ürünleri olan «Halk Hikâyeleri ve Halk Türkülerini» milli kültürümüze bir nebze de olsa katkıda bulunmak için derledik. Şimdi sizleri hikaye ve türkümüzle baş başa bırakıyoruz..

Bu diyârın toprağı bir başkadır. Bahar geldi mi insanı yaylalara, kış gel-

(*) Anamur M. Kadılar İlkokulu Öğretmeni.

- 8) ELÇİN, Şükrü : Halk Edebiyatına Giriş (2. basım). Ankara 1986 Sevinç Matbaası. 759 S.
Not : Gündeşoğlu 209 S.
Gündeşlioğlu Hikayesi ve Ona Kaynak Olan Manzume, 545-546 S. Göçebe. 693-694 S.
- 9) ERGUN, Saadettin Nüzhet : Halk Edebiyatı Antolojisi. İstanbul 1938 Devlet Basımevi. 316 S.
Not : Gündeşlioğlu. 138-140 S.
- 10) KOCATÜRK, Vasfi Mahir : Saz Şiiri Antolojisi, Ankara 1963 Ayyıldız Matbaası. 544 S.
Not : Gündeşlioğlu. 434-435 S.
- 11) KÖPRÜLÜ, M. Fuad : Türk Saz Şairleri (2. basım). Ankara 1964 Güven Basımevi 826 S.
- 12) ÖZKIRIMLI, Atilla. Türk Edebiyatı Ansiklopedisi. C. 2
Not : Gündeşlioğlu. 559-560 S.
- 13) PÜSKÜLLÜOĞLU, Ali : Türk Halk Şiiri Antolojisi. Ankara 1975 Bilgi Yayınevi. 572 S.
Not : Gündeşlioğlu. 572 S.
- 14) (YALGIN) YALMAN, Ali Rıza : Cenupta Türkmen Oymakları. (I). Ankara 1977 Milli Eğitim Basımevi, 292 S.
Not : Gündeşlioğlu. 118 S.

di mi de sahile çeker. Konar göçerler, ot biten yere doğru, akın akın giderler. Göçülen yerler bir müddet ıssız kalır. Yeni göç vakti gelip obalar konunca yeniden şenlenir, dağa, taşa ses gelir. At kişneleri, oğlak melemeleri, kuzu sesleri, köpek havlamaları dağlarda yankılanır...

Böyle bir baharda yaylalar diyarına develer yüklenmiş, ala kilimler üzerine atılmış, kuzular, koyunlar öne katılmış, yörük delikanlıları at sırtında yollara düşölümüştür. Bir çok yerde konaklamalardan sonra, bundan tam üç yüz yıl önce, yörüklerle bahşiş olarak verilmiş Barcın yaylasına varılmıştır.

Yayla hayatı sürüp giderken sevdalar da bir yandan alevlenmeye başlar. Bir düğün olacağı vakit kızlı oğlanlı dibek başına toplanılır, düğüne keşkeklik darılar, buğdaylar dövülür. İşte bu esnada birbirini gören yörük delikanlıları, birbirini tanır, göz koyar. İşte dibek başında tutuşan gönüller, bir gün gelip davulların çalıp, halayların çekileceği düğün gününün kendileri içinde gelmesini beklemeye koyulur.

Bir yaz ki, ne yaz. Mehmet Tuna'nın gönlünde aşk yelleri esmekte, sevgi tomurcukları al al çiçek açmaya başlamıştır. Gerce köyünden bir kıza tutulmuştur. Gün geçtikçe gönlüne düşen ateş onu alev alev yakmakta, buram buram terletmekte ve geceleri uykusuz bırakmaktadır.

Mehmet severde onun aşkı hiç karşılıksız kalır mı? Kızında gönlü aşk ateşi ile tutuşmakta, sevdiğine kavuşacağı, kendisine, alyanaklı, sürmeli gözlü, dal boylu, tokucak beliklim diyeceği günleri beklemektedir artık.

Yaz ortalarında beklenen gün gelir. Mehmet kız evine düğüncü gönderir. Yö-

rük obasının büyükleri kendi aralarında anlaşarak bu iki gencin birbirine nişan edilmesine karar verirler. Nişanlarını yaparlar. O yaz bu aşk hikayesi dillerde dolaşır, tenhalarda söylenir. İki gencin aşkları mutlu sona doğru gitmektedir...

Çobandı, sürüydü, ottu, otlaktı derken beklenen mevsim gelip çatmıştır. Sahillere, yaz başında kalkıp gelinen yerlere dönüş zamanı gelmiştir. Obalar peş peşe sahillere dökülürler.

Mehmet'in nişanlısı da kendilerinden önce göçmüştür.. Mehmet için hasret günleri başlamıştır. Bu hasret kış boyunca da devam edecektir. Çünkü Mehmet bir gurup arkadaşıyla birlikte Davırdas köyündeki medreseye talebe olmuştur. Orada ilim tahsil edecektir. İlim tahsil etmeye eder ama, gönül hep uzaklarda sevdiğindedir...

Medrese hocası Fil Ahmet lakabıyla anılan çok ünlü bir hocadır. Yörükler arasında efsaneleştirilmiş, bire bin katı olarak hikayeleri anlatılmaktadır. Fil Ahmet'in düşmanları tarafından; oğlu, kurşunlanarak öldürülmüştür. Bunun üzerine hoca «Kahran» kitabıyla on beş günde düşmanını yatağa düşürmüştü ve sonunda onu öldürmüştür. Karısına oğlu öldürüldüğü zaman şöyle söylediği de anlatılmaktadır.

«—Ne ağlan Emine?

Gel her ne derdin var ise;

Fil Ahmet'e söyle.

Cana Mevlam kıyar mıydı?,

Fil Ahmet'in oğluna?

Dom dom kurşunu atmışlar,

Kara domuz niyetine,

Gel gel Emine,

Her ne derdin var ise;

Fil Ahmet'e söyle.»

İÇEL KÜLTÜRÜ

Acı kader Fil Ahmet'e çektiirdiği evlat acısını, talebesi Tuna Molla Mehmet'e, sevgili acısı olarak çekirtmektedir...

Kötü bir haber gelmiştir. Gercebahşiş köyünden Mırcı adında bir kişinin oğlunun arası başka bir aileden bir kızla açılmıştır. Bu kızın adı Havva'dır. Mırcı'nın oğlu öyle bir hırsla kapılmıştır ki; mutlaka Havva'yı vuracaktır. Pencereden silahını uzatır. Kurşunları peş peşe atar. Eyvahlar olsun... Kötü bir kaza olmuştur. Ateş ettiği Havva'dır ama, isabeti alan Mehmet'in sevdiğidir. Al kanlar içerisinde yerlere cansız olarak uzanır... Kendisini vuran ise gerçekte kardeş oğludur.

Acı haber tez duyulur. Sevgili ölünde, canan ölünde, canın haberi olmaz mı? Yüreğinden yaralanmıştır Mehmet? İnsafsız kurşun onun yüreğine çakılmıştır.

Acı haberi alan Mehmet şok geçirir. Çaresizlik içinde kıvrılır. Ağlar, sızlar, feryad eder. Onun bu üzüntüsünü en iyi yine hocası Fil Ahmet anlar. Sarıveliler köyünden olan Fil Ahmet, Tuna Molla Mehmet'inin eline bir destan yazıp verir.

Tuna Molla Mehmet'i bu destanı kendine avuncak yapar. Yıllarca dilinde Türkü olur. Teselliye bu türküde bulur. O günden bu güne dillerde söylene söylene türkü, günümüze ulaşır.

TUNAM AĞLASIN

Al fistanı anam dokusun,
Has bahçede bülbüller şakısın,
Verin mektubumu Tunam okusun,
Hasret mahşere kaldı den ahbaplar.

Eline almış kırmızı lökünü,
Üstüne vurmuş hesapsız yükünü,
Dolanıp gider Ermenek bükünü,
Hasret mahşere kaldı den ahbaplar.

Nedir ağlar beyler, hele de bunlar,
Sevdiceğim Tunanı benim ah çekip ağlar,
Göç çekip aştım dumanlı, karlı dağlar,
Ah etsin ağlasın, gözünden içtiğim
yosunlu muarlar,
Hasret mahşere kaldı den ahbaplar.

Evinin önünde sürmeli koçlar,
Akranım kızlar, salınır saçlar,
Zeyve boğazına döküldü göçler,
Göç çekti başını dağlar ağlasın.
Sayıp selamım Tunam ağlasın

Gümüş kemerimi cezin belimden,
Ben vuruldum Tunam, sen tut elimden,
Al kanlarım aktı beyaz tenimden,
Sayıp selamım Tunam ağlasın.

Çeşmeler başında altın tas mısın?
Aışert kızlarının deste baş mısın?
Al kınalı parmakta yüzük, elmas kaş
mısın?
Hasret kıyamete kaldı den ahbaplar.

Kınalı parmakta yüzük kaşıydın
Güzeller içinde gayet kişiydin.
Yörük kızlarının deste başıydın
Sayıp selamım Tunam ağlasın.

Bu nasıl iştir ağalar beyler,
Sevdiceğim Tunam ah çekip ağlar,
Göçülen aştım, sineni dağlar,
Sayıp selamım Tunam ağlasın.

Ey ağlar! Meyvam bitmeden, yaprağım
düştü,

Yüklendi kervanım amanın göçtü.
Zeyve boğazını ah öte geçti.
Konduğum konaklar gelemem gayrı,
Ben bu dertlere derman bulamam gayrı,
Hasret mahşere kaldı desinler.

SİLİFKE'DEN MANİLER

(A Harfiyle Başlayanlar)

Kerim YUND (*)

Dilimizdeki «Mani» sözünün kökeni kesin olarak belli değildir. Bu konuda uzmanlar çeşitli yorumlamalar yapmaktadır. Durum filoloji bakımından böyle olmakla birlikte terminoloji açısından da değişik bölümler gösterir. Müzikoloğlar, özellikle Türk halk müziği ile meşgul olanlar, maniyi kendi alanlarına girmiş bir deyim olarak kabullenirler. Hiç değilse müzikle ilgili olduğunu söylerler. Yazarlarsa halk edebiyatının bir kolu olarak inceler. Folklorcu; daha çok mani kalıbının içindekileri kendine konu eder.

Maninin bir kuruluşu olmakla birlikte, bunun dışına da çıkıldığı ve yapının değişikliklere uğradığı görülür. Maninin içerlediği konular yaygın, geniştir. Çocuk sanıklarından, sevi belirlemelelerinden, ninnilerden, bilmecelerden, ağıtlardan bir çoğu mani gibi söylenir. Bu söyleme düz olarak dendiği gibi, besteler halinde de tertiplenir.

Bizce dört dizeden oluşan maninin ilk iki dizesi söylenmek istenen duygunun isteğin bir «fon»undur. Bu fonu yapmada başarı gösteren gerçek usta, manicidir. (Bk. 6 sayılı kaynakçaya)

Silifke ve dolaylarından derlediğimiz, yalnız («A» harfi ile başlayan bu makedeki maniler. Ben de bu ilçe'li olduğum için anamın ninnilerinden, yetmiş beş yıla kadar beni ilgilendiren, öteki Silifkeli mani araştırmacılarından altmış yaşla-

rındaki kimselerden, kimi el yazması defter, kitap ve çönklerden yararlanma olduğunu vermiştir (Bk. 1-7 sayılı kaynakçalar).

Metindeki harf ile yaptığımız kısaltmalar da kaynakçada belirlediklerimiz yararlanmamızın belli başlılarıdır. Bu derleme yapılırken yardım edenlerden sağ olanlara teşekkür, ölenlere rahmet dilerim.

Bu yazımızda Silifke ve dolaylarından derlediğimiz maniler içinden «A» harfi ile ilk dizesinin birinci harfi başlayan (33) adet maniyi sayın araştırmacılara sunuş bu harfleri kaleme alan için büyük bahtlılıktır.

KISALTMALAR :

Metin içinde sık sık geçen yazar adlarını kısaltarak bunları birer harfle gösterdik. Bu harflerin delalet ettiği adlar ve künyeler şöyledir;

A) Dr. Ali Berat Alptekin

E) Ahmet Şükrü Esen

G) Mehmet Gürkan; 1929 yılında Anamur ve Gazipaşa bölgesinde benim için derlediği defterden alınanlar.

Ş) Şefik Tekelioğlu'nun 1918 yılından sonra derlediği defterden alınanlar

(*) Emekli Avukat - Folklorcu

U) Sait Uğur; İçel Folkloru C. I den aldıklarımız, S.U. adı geçen kitapta Silifke dolaylarından 232 mani toplamıştır.

Kaynakça :

- 1) İçel Folkloru - Sait Uğur - C. I
- 2) Türk Folkloru Araştırmaları dergi - İstanbul Sayı 41 sf. 646 Silifkede söylenen maniler - Erhan Celasun
- 3) Türk Folkloru (İst.) Sayı - 61 sf. 22 Silifkede derlenen maniler - Dr. Ali Berat Alptekin
- 4) Orman ve Av (Ankara) yıl 1949 sayı-11-12 ve Yıl 1950 sayı I - Mani içinde ağaçlar - Kerim Yund
- 5) Ülkü dergisi (Ankara) yıl 1948 sayı 21-22; Mani içinde ağaçlar - Kerim Yund
- 6) Türk dili (Ankara dergi yıl 1952 sayı 4 Manilerimizde ağaç sembolleri - Kerim Yund
- 7) Anadolu Türküleri - Ahmet Şükrü Esen

Not : Kimi manide geçen o kadar duyulmamış sözcükleri daha çok o mani içindeki anlamına göre açıklamayı uygun gördük.

1

A benim bahtıyarım
Gönlümün tahtı yarım
Yüzünde göz izi var
Sana kim baktı yarım.

2 (U)

A benim hacı dostum
Başımın tacı dostum
El beni döğer, söğer
Sen bana acı dostum.

3

Adanada bir kuş var
Kanadında gümüş var
Gitti yarım gelmedi
Elbet bunda bir iş var.

4

Adana bucağında
Süt kaynar ocağında
... beyin kızları
Huvarda kucağında.

5

Adana çarşısına
Gün doğar karşısına
Adam aşık olmaz mı?
Kapı bir komşusuna.

6

Adananın kızları
Sürmelidir gözleri
İnanmayın memurları
Hep podradır yüzleri.

7

Ağaç başında haşhaş
Yıkılsın şu dağla taş
Sen orada ben burda
Nasıl dayanam kardaş

8

Ağaçda limon gibi
Sarardım bir mum gibi
Ne kâfir ne müslüman
Olmasın benim gibi.

9

Ağaçdan güller devşir
Altında kahve pişir
Her gülü devşirdikçe
Beni aklına düşür.

10

A dağlar yanık dağlar
Yaprağı sönük dağlar
Sevdiğimi sormayın
Yazmayı soluk bağlar.

11

Ağacın tepelisi
Sivridir meyvelisi
Kız olsun gelin olsun
Sevilir cilvelisi.

12 (U - 157)

Ağaçlarda mazılar
Gönül seni arzular
Yar aklıma gelince
Yüreciğim sızılar.

İÇEL KÜLTÜRÜ

13

Ağaç yaşken bükülür
Taze fidan sökülür
Sevgilimin ağzından
Şekerleme dökülür.

14 (U - 211)

Ağlama kız ağlama
Sen yaremi bağlama
Bırak da kanlar aksın
Kız yaremi bağlama

15 (U - 200)

Ağlarım çağlar gibi
Derdim var dağlar gibi
Ciğerden yareliyim
Gülerim sağlar gibi

16 (U - 160)

Ağlarım gülenim yok
Göz yaşım silenim yok
İşte ben gidiyorum
«Gel gitme...» diyenim yok.

17

Ah Bayındır Bayındır
İnsanları hayındır
Dana babuç ver mi hiç?
Bu da bize oyundur.

18

A benim eğri feslim
Duvara fener astım
Evvel kendin gelirdin
Şimdi selamı kestir

19

A benim yüreciğim
Çok geldi göreceğim
Geç kapumun önünden
Görmezsem öleceğim.

20

Ah Gülüşan Gülüşan
Mendilim sana nişan
Alacaksan al beni
Etme beni perişan.

Açıklama; Gülüşan sözü Farsca kişi adı da olan Gülfişan'dan bozmadır.

21

Ahlatı aşlayalım
Dibini taşlayalım
Böyle sevda olmaz yar
Yeniden başlayalım.

22

Ahlatın budakları
Süpürür sokakları
Şu kızın yanakları
Dağıtır merakları.

23

Ahmedim aşı gelsin
Çağırın kaşı gelsin
Ahmedimden ayrılmam
İstersen paşı gelsin.

24 (U - 107)

Ah millî saramadım.
Ben murad alamadım
Cümle kuş yuva yapmış
Kuş kadar olamadım.

25

Ak ağaç akça ağaç
Dalları sıkça ağaç
Dertlerimiz bir değil
Hasret var çokça ağaç

26

Akardım çağlamazdım
Gülerdim ağlamazdım
Bileydim ayrılık var
Sana bel bağlamazdım.

27

Avçalı kara çalı
Hem kuru hem karlı
İşte canım sarmıyor
Var git hey sıracalı.

Sıraca; Adanıt denilen verem.

BİLMECELER VE İÇEL'DE BİLMECE SORMA GELENEĞİ

Halil ATILGAN (*)

Bilmecelerin ihtiyaçtan ve meraktan ortaya çıktığı bir gerçektir. Türk toplumunda ortaya çıkan bu ihtiyaç o kadar güzel karşılanmıştır ki; şiir gibi ifade edilerek dilden dile, telden tele yayılma imkanı sağlamıştır. Aslında çok basit gibi görünen halk bilmecelerinde bir incelik, bir estetik ve çok ince duyguların tezahürü açıkça kendisini göstermektedir.

Gerçekten bilmecelerin yapısına bakıldığında, yalnızca ifade ettikleri şiir ve sırrı saklayan benzetmeler bakımından olduğu gibi dil ve biçim benzerliği yönünden de bir şiir bahçesini andırır. Bu şiir bahçesinde içli inceliklerle çeşitli konuları ifade ederek sorusunu, cevabını tane tane, gözler önüne sererek kendine ait geleneği devam ettirir.

(*) Çukurova Üniversitesi Güzel Sanatlar Bölümü Öğretim Görevlisi

Bilmecelerin tek cevaplısı olduğu gibi her mısranın bir cevabı olan bilmeceleri de görmek mümkündür. Bu tek cevaplı bilmecelere «Yalınkat» 4 mısralı ve birden fazla cevabı olan bilmeceleri ise «Katmerli» bilmeceler olarak sınıflandırmak yerinde olacaktır.

Uzun kuyu tumbul suyu (tüfek) bilmeceleri, bahsettiğimiz gibi tek cevaplı ve şiir gibi, mani gibi kafiyeli bir bilmece örneğidir. İşte bu gibi bilmeceler yalınkat bilmeceler olarak;

Dilim dilim nar	(ekin tarlası)
Dizine kar kar	(ekin)
Uçtu keklik	(saman)
Kaldı dilber	(saman savrulduktan sonra kalan buğday tanesi)

Bilmecisini de katmerli bilmece olarak vasıflandırabiliriz.

28

Ak deve düzden gelir
Yükü Kıbrıstan gelir
Bir yiğit hasta düşse
İlacı kızdan gelir.

29

Ak deve düzden gelir
Yükü Kıbrıstan gelir
Her ne belâ gelirse
İnsafsız kızdan gelir.

30 (U - 1)

Ak güvercin olayım
Cadde yola konayım
Gidip gelen yolcudan
Ah yarimi sorayım.

31 (U - 2)

Ak işlik mavi düğme
Yine düştün gönlüme
Her fikrime geldikçe
Kan damlar yüreğime

32 (U - 21)

Ak kekliğim ot getir
Yarimden mektup getir
Eğer yarım gelmezse
Ceketinden tut getir.

33

Ak koyun kara koyun
Gel bir koynuma soyun
Gecenin yarısında
Çıkaralım bir oyun.

İÇEL KÜLTÜRÜ

Bilmeceler, yayın organlarının olmadığı uzun kış gecelerinin en güzel eğlencelerindendi. Bu gelenek halihazırda kendisini gösterse de zamanın yayın organları bu geleneği yavaş yavaş köreltmıştır. Ama daha ziyade elektriğe kavuşmamış köylerimizde bu gelenek uzun kış gecelerinde kavrurka (buğdayın tavada kavrulmuş hali) yiyerek varlığını korumaya devam etmektedir.

Bilmeceler iki grup halinde karşılıklı sorulur. Bu bir karşılıklı soru sorma atışması sayılabilir. Bilmece sorulduktan sonra sorulan gruba düşünme zamanı verilir. Düşünme zamanı içerisinde bilmece sorulduktan sonra sorulan gruba düşünme zamanı verilir. Düşünme zamanı içerisinde bilmece sorulan grup cevap veremezse, bir yer (bu bir şehir, köy veya kasaba olabilir) veya kıymetli bir şey vermek durumunda kalır. Diyelim ki bir grup tarafından bilmece soruldu. Sorulan grup sevap veremedi. Bilmeceyi bilemediğinden Mersin'ini verdi. Mersin'i alan grup sorar :

- Mersin'in nesi var
- Ağzına layık portakalı var
- Mersin portakalı gel yiyelim içelim konalım göçelim içine güller saçalım.
- Bizim ırbık sizin ırbık
- Biz sizi kırdık
- Sizin helke bizim helke
- B..... mu ye silke silke
- Sizin yastık bizim yastık
- Biz sizin evi bastık
- İncir yaprağı gart gurt
- Burnuna o..... yım cart curt
- Bizim edik sizin edik
- Biz sizi yendik
- Kat kat döşsek
- Kat kat düşsek

- Bunu bilmeyen eşsek
- Nemüdü nümüdü, keçi bokunu kavrur kuvur yeyidi,
diyerek; bilmecenin cevabı, bilemeyen gruba söylenir ve bilmece sorma ve sevaplama işlemi böylece devam eder Kim fazla bilmişse o, gecenin galibi olur.

Mersin köylerinden derlenmiş bilmeceler :

- Uzun kuyu tumbul suyu (tüfek)
- Deper aşşağı teke ta.....ğı (patlıcan)
- Ay gibi yarım tuz gibi acı, bunu bilmeyen kunnacı doğurucu demektir (sarımsak)
- Altı mermer üstü mermer ortada bir gelin oynar (dil)
- Dağdan gelir tekerek, kara üzüm dökererek (davar-keçi)
- Yer altında sakallı koca (soğan)
- Allah yapar yapısını bıçak açar kapısını (su içilen su kabağı)
- Yer altında kızıl helke (şeker pancarı)
- Bıtdırıcık burnu eğricik (nohut)
- Yer altında ak düğme (çiğdem)
- Bir küçücük heykel, dibi yassı başı kel (kabak)
- Dağda çingil asılı içinde helva basılı (incir)
- Taştandır, demirdendir yediği hamurdandır (değirmen)
- Ak katır ağzını açar, kara katır gelir geçer (ıstar tezgâhı)
- Gağıl gağıl gağarım, Ak ak doğururum (iplik sömeği)
- Gağıl gağıl kaz gelir, gağırtısı tez gelir
- Ayağı nallı gelin, boğazı telli gelin (iplik çözmeye yarayan tezgâh)

İÇEL KÜLTÜRÜ

- Sarı ineğim sarkıp durur, düşeceğim diye korkup durur (portakal)
- Sarp yerde sandal asılı, içinde mercan basılı (nar)
- Alaca yılan dünyaya dolan, vallahi de yalan billahi de yalan (göz)
- Bir çok çocuğum var, hergün banyo yaptırırım (kaşık)
- Evden eve burnu yirik kız (pamuk atma yayı)
- Yük ardında eğri kılınç (çadır arkasındaki su arki)
- Alçak boylu kadife donlu (patlıcan)
- Dört tartar bir kuyuya taş atar (inek memesinden sütün tasa sağılması)
- Ektim nohut bitti söğüt dalları dut, başı armut (koza)
- Bir çocuğum var üç kıcı var (sayacak)
- Evden eve alı gelin (ateş)
Ağaç üstünde kilitli sandık (ceviz)
- Ne kanı var ne canı, beş tanedir parmağı (eldiven)
- Dört kardeş dereye ok atar (inek memesi)
- Bir karıştan boyu var
Hem inekten, hem öküzden soyu var
Kendini yer bitirir.
Böyle kötü huyu var (mum)
- Çarşıdan alınmaz
Mendile konulmaz
Yemesine doyulmaz (uyku)
- Herkes uyur İlyas Baba oturur (saat)
- Tel tel kadayıf
Benim hanım çok zayıf
Bir de kusuru var
Bir gözü kayıp (iğne)
- Dışı kazan karası
İçi peynir mayası (kestane)
- Dağdan gelir takla makla
Aman abla beni sakla (ay)
- Benim bir oğlum var
Gelen geçen kulağını çeker (kapı tokmağı)
- Yoğurdun öz annesi ayranın halasıyım
Tereyağın nenesi
Besinlerin hasıyım (süt)
- Anası yaman kadın
Babası süklüm büklüm
Kızı güzellerden güzel
Oğlu gurbetlerde gezer (üzüm)
- Bir tas yoğurdum
Yarısı ak yarısı kara (gece gündüz)
- Yerde gezer izi yok
Havada uçar sesi yok
Eti haram sütü helal
Canı var, kanı yok (arı)
- Bilmece bildirmece el üstünde kaydır-maca (sabun)
- Ben giderim o gider topacık, topacık iz eder (baston)
- Mini mini kuşlar camiye taşlar
Kendi yapar ele bağışlar (arı)
- Yer altında yaş çubuk (yılan)
- Dağda takılar
Suda çipiler
Arşın ayaklı
Bursa bıyıklı (tüfek, balık, tavşan, kedi)
- Arabadan atladı, pantolu patladı (karpuz)
- Benim bir çocuğum var ak gömlekli (sarımsak)
- İki direkli bin kiremitli (tavuk)
- Kara tavuk, karnı yarık (köy ocağı)
Kat kat düşsek
Kat kat düşsek
Bunu bilemeyen eşsek (lahana)
- Karşıda helke asılı
İçinde kavurma basılı (domates)
- Unguz gider tunguz gider

ÂŞIK ZÜLFİKÂR DİVANİ VE MUT İLE KARACAOĞLAN HAKKINDAKİ İKİ ŞİİRİ

Ali Abbas ÇINAR *

Asıl adı Zülfikâr Akgün olan ve kimi şiirlerinde Divanî, kimilerinde Zülfikâr Divanî mahlasını kullanan âşık, 1928 yılında Malkara ilçesinin Tepeköy'de doğdu. Babasının adı Hüseyin, annesininki Rabia. MİFAD Folklor Arşivi'ndeki «bilgi formu»ndan, 17 yaşında âşık olduğunu, sevdiği kızın bir başka kentte olması nedeniyle de o kızın cemalini hayal ederek «saza ve söze» başladığını anlıyoruz.1

Askerliğini Kemerburgaz'da yapan Divanî, 1950'den sonra İstanbul'a yerleşmiş. Arada çeşitli filmlerde de görev alan şaire, mahlasını Murat Sertoğlu ile Hasan Güngör vermişler. Birçok yarışmaya katılan âşığın çeşitli ödülleri var. **Anadolu, Tarla, Mayataş, Son Havadis...** gibi yayın organlarında şiirleri çıkan Zülfikâr Divanî'nin; **Sırr-ı Hakikat, Şiir ve Deyişler, Sev Dedi Bana, Kardeş Barış Çağ-**

* Kültür ve Turizm Bakanlığı MİFAD Folklor Araştırmacısı.

rısı, Evreninde Bir Nokta, Sen Seni Tam adlarını taşıyan kitapları ile bant ve plakaları bulunmaktadır.

Karacaoğlan, Yunus ve Âşık Veysel'in şiirlerini beğendiğini söyleyen Divanî'nin aşağıda sunacağımız iki şiiri 1975'de derlenmiş. Mut'ta yapılan Karacaoğlan Şenliği'nde derlenen bu şiirler, Kültür ve Turizm Bakanlığı Millî Folklor Araştırma Dairesi Folklor Arşivi'nde kayıtlı bulunmaktadır.2 Bu şiirler sunulurken söz tekrarlarına yer verilmemiş, şiir başlıkları tarafımdan konulmuştu.

M U T

Gönülden gönüle davet gelince
Ulu yatı için geldik Mut'a biz
Âşık olan sazi ele alınca
Kapıları açın geldik Mut'a biz

Gece gitmez gündüz gider (karabasan-
la çift sürme)

— Yar yüzünde bir kıvrım çörek (kulak)

— Metel metel mendili çatar
Dil atar damak tutar (tuzak)

— Karaca ağacı oyarlar, içine nenni kurarlar,
Nenni dedik sıra, kulaklarını burallar.
(Keman)

— Sıra sıra söğütler, biribirini öğütler,
(Evin içindeki sıra sıra duran çuval)

— Mini mini küçük sini. (Nohut)

— Alacak mezar dünyayı gezer, alacam
evmez dünyayı gezmez. (İnsan, ceset)

— Dereye teke bağlarlar, boynuzunu çe-
ke bağlarlar. (Değirmen)

Not : Bilmeceler Mersin barbaros mah. 493 sk. no: 27'de ikamet eden Gülnar'lı öğretmen İsmail Sarı, Mersin Merkez Kocavilayet köyünden Ayşe Akgül, Mersin Merkez Düğdüören Köyünden Havana Göçmen'den derlenmiştir.

Uçan kuşlar yerde akan ak sular
Bayramınız mutlu olsun Mutlular
Dosta kıymet biçin geldik Mut'a biz
Karacaoğlan Bayramı'nı kutlar

Divanî der karşılıklı çatışman
Yarışmadan şiir türkü atışman
Olsun diye gönülerde yatışman
Âşıkları seçin geldik Mut'a biz

Hak'tır âşığın hocası
Ders verir dersten nicesi
Kurar bir hane bacası
Tüter Karacaoğlan deyi

Gönüldeki gizli karar
Hakk'ı görür Hakk'ı arar
Soranlara pazar kurar
Satar Karacaoğlan deyi

Divanî'nin gönül gözü
Atar Karacaoğlan deyi
Görür ise Hak'tır özü
Dilde durmaz yarar sözü

KARACAOĞLAN

Âşıkların aşk bülbülü
Öter Karacaoğlan deyi
Mut şehrinin gonca gülü
Biter Karacaoğlan deyi

1. MİFAD Folklor Arşivi Y.B. 86. 00.28

2. MİFAD Folklor Arşivi B. 75. 0020.

FOLKLORCU HAYRETTİN İVGİN'in

iki yeni kitabı yayımlandı

1. Zileli Âşık Zefil Necmî

(Mehmet Yardımcı ile birlikte)

2. Dertler Üstüme Üstüme

(Âşık Yanık Umman'ın Hayatı ve Şiirleri)

ŞİİRLER

ÖĞRETMENİM

Atamız Oğuz Kağan'dan beri
Yüreğin vatan sevgisiyle,
İnsan aşkıyla dolu,
Hep yüceleri ölümsüzü gösterir,
Öpülesi ellerin, en doğru yolu

Destanımda pırıl pırıl Uluğ Türk,
Bengütaşlarda Tonyukuk'sun
Komutanlar neçe büyük olursa olsun
Sen göklerde güneş gibi.
Haksın, adaletsin, hukuksun.

Malazgirt'te Nizamülmülk,
Ankara'da Hacıbayram,
Kırşehir'de Bektaşî veli,
Söğütte Edebalısın.

Bizler seninle doğruldu,
Gözler seninle açıldı,
Kadızade-i Rumi okudun okuttun
Gönüllere çağıl çağıl nur akıttın.

Eller kalem tuttu seninle,
Diller balı tattı seninle
Gönüller, Hakk'a taptı seninle

Sen İbnisina'sın hem deltrî
Akşemseddin, Molla Fenarî
Sen büyüttün
Sen ayakta tuttun,
Bu asırlık çınarı.

Sen İbnisina'sın hem de İtrî
Sen hep iyiden,
Hep güzelden
Hep Vatandan yanasın,
Sen Öğretmensin.

Remzi POYRAZOĞLU

TRT Çukurova Radyosu
Söz Yayınları Şb. Md.

İSTİKLÂL MARŞIMIZ YAŞADIKÇA

Türk gençliği! yükseliyor gür sesin.
Diller coşar İstiklâl Marşımızda,
«Asil kanda mevcut» olan hevesin,
Kullar coşar İstiklâl Marşımızda.

Daima dik durur, bizim başımız,
Tarihte yazılı eski yaşımız,
Şehit kanı toprağımız, taşımız,
Allar coşar İstiklâl Marşımızda.

Söylenir marşımız, dil birliğinde;
Bir vücut oluruz, hal birliğinde;
Albayrak taşırız, el birliğinde;
Kollar coşar İstiklâl Marşımızda,

Atatürk'ten kuvvetimiz, hızımız,
Bağımsız yaşamak alın yazımız,
Değil erkek, şehit olur kızımız,,
Dullar coşar İstiklâl Marşımızda.

Türk gençliği sıra sıra durunca,
Alnamaz çelik kale olunca,
Hilâlimiz gökyüzüne vurunca,
Yeller coşar İstiklâl Marşımızda.

İsmet AKBUĞA

Pirireis Ortaokulu
Türkçe Öğretmeni
MERSİN

İÇEL KÜLTÜRÜ'NE
İÇEL VE YAKIN ÇEVRESİ İLE
İLGİLİ YAZILARINIZI
BEKLİYORUZ.

GÜNEY ANADOLU YÖRÜKLERİNDE DEVE İSİMLERİ

Ali Rıza GÖNÜLLÜ (*)

Türk Milletinin içtimai hayatında, bilhassa, iki hayvanın önemli bir yeri vardır. Bunlardan birisi «at», diğeri ise «deve»dir. Malum olduğu üzere, bu güne kadar, «at kültürü» üzerinde, bir çok araştırma yapılmış, (1) lâkin, «deve kültürü» ile ilgili çalışmalar yeni başlamıştır. (2)

Biz de, bu mevzuya katkıda bulunmak gayesiyle, Güney Anadolu (Antalya, İçel)'de yaşayan yörüklerin, deveye verdikleri isimleri (Yaşlarına, şekillerine, v.s. göre) derlemeye çalıştık. Derleme ürünleri, değişik zamanlarda, bölge yörükleri ile yapılan sohbetlerde elde edilmiştir.

Şimdi, derlediğimiz malzemeyi veriyoruz.

BASTIRMAK : Devenin çiftleşmesi.

BESEREK : Buhur deve ile, boz devenin çiftleşmesi sonucunda meydana gelen, tülü devenin erkeği.

BIRAKMAK : Devenin yavrusunu, ölü olarak doğurması.

BODLACI : Gebe deve.

BODLAMA : Devenin yavrulması.

BODUK : Deve yavrusu.

BOZ DEVE : Tüysüz ve tek hörgüçlü deve.

BOZULAMAK : Devenin acı acı ötmesi.

BUHUR : Çift hörgüçlü ve tüylü olan tohumluk erkek deve.

CELEP : Yumurtaları alınmış tülü deve.

ÇAVIN : Devenin erkeklik organı.

ÇİRPİNMEK : Devenin kuyruğunu sağrı-sına vurması.

ÇÖKEK : Devenin dağda yattığı yer.

DAĞARCIK : Devenin yedi yaşından sonra, öterken ağzından dışarı çıkardığı, köpük bezesi.

DAYLAK : İki ile dört yaş arasındaki deve.

DEVELİK : Devenin yattığı yer.

DORUM : Bir ile iki yaş arasındaki deve.

GAŞANMA : Devenin çişini yapması.

GAŞANMAÇ : Yayla göçünde, devenin dinlendirildiği ve gaşanma yaptığı yer.

GAYALIK : İki yaşından sonraki boz devenin dişisi.

GAYMA : Devenin döl dutması.

GİRİNCİ : İki ile, yedi yaş arasındaki erkek deve.

HECİN DEVESİ : Çift hörgüçlü deve.

İĞDİŞ : Yumurtaları alınmış boz deve.

KİNİKMEK : Devenin herhangi bir se-

(*) Alanya Lisesi Müdür Yardımcısı.

SİLİFKELİ HALK OZANI KÂZIM YÜZBAŞIOĞLU

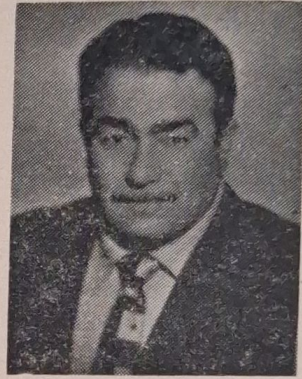
Özcan SEYHAN (*)

Ozanımız, 1935 yılında Gülnar'ın Tepe köyünde doğmuş olup halen, otuz yıldır Silifke'de saatçılık yapmaktadır. İki kez evlenmiştir. Dört erkek ve üç kız babasıdır. İlk öğrenimini köyünde tamamladıktan sonra 1949 da Antalya Aksu İlköğretmen okuluna girmiş ve buradan rahatsızlığı nedeni ile, dördüncü sınıftan ayrılmak zorunda kalmıştır.

Yüzbaşıoğlu, kişi olarak iri yarı olmasına karşın, çok duygulu, hassas, heyecanlı bir yapıya sahiptir. Onu mesleğinden daha çok ozanlığı ile sever ve tanır. Bir konuşmasında (kafa şiire daldığı zaman tamirat yapamıyorum) dediğini hiç unutmuyorum. Görülüyorki; Ozanlık onun yaşamına ne denli girdiğini bu sözden anlamış bulunuyoruz.

Ozan şiirlerinde, çoğunlukla doğayı, toplumsal olayları ve taşlama türü ile kahramanlığı, yurt sevgisini şiirlerinde

işlemiştir. Seksene yakın şiiri vardır. Taşeli yöresinin değerli bir halk ozanımızı siz okurlarımıza burada tanıtmaktan mutlu oluyorum.



Şimdi, ozandan (MİSAFİRİM) adlı bir şiiri aşağıya veriyoruz.

Heran uslanmayan gönül bende
Misafirim ibrethane sende.
İster kabul et, istersen etme
Misafirim ibrethane sende.

Zevklerim az, acılarım beter
Her an uslanmayan gönül bende
Diyemedim ki bir günün yeter
Misafirim ibrethane sende.

(*) Folklor Araştırması - Emekli Müzik Öğretmeni

bepten dolayı öfkelenmesi.
Ve sağa sola saldırması.

KÖŞEK : Sıfır ile bir yaş arasındaki deve yavrusu.

KÜKÜRT : Boz deve ile besereğin çiftleşmesi sonucu olan deve.

MAYA : Tülü devenin dişisi.

TÜLÜ DEVE : Buhur deve ile, boz devenin çiftleşmesi sonucunda meydana gelen, deve.

NOTLAR :

1 — Mesela: Prof. Dr. Faruk Sümer, Türklerde Atçılık ve Binicilik, İstanbul 1983 Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları : 5

2 — Meselâ : Musa Seyirci, Deve Folkloru, ve Güney Göçerlerinde Deve Donanımları. III. Milletlerarası Türk Folklor Kongresi Bildirileri, C. V'den ayrı basım Ankara 1987

İÇEL KÜLTÜRÜ

Senin de çilen bence kara mıdır?
Tedavisi olmayan yara mıdır;
Ayrılık yerin bura mıdır?
Misafirimi ibrethane sende.

Sırlar var akıl, ilim ermez.
Seven gönül, sevildiğini bilmez.
Bir üslûbun var kimseyi yermez,
Misafirimi ibrethane sende.

Ne misafirlerin geçti serinden,
İki ayrı ilham gelir derinden
Ben şaştım, sen şaşmadın yerinden,
Misafirimi ibrethane sende.

Kat beni de, öncekilerin içine.
Erisinler biri biri içini
Hasretim doyar mıyım ki geçmişime?
Misafirimi ibrethane sende.

Duvarın var benim için perde.
Var olan kaybolmaz, olduğun yerde.
Hasret içimde öyle bir yerde,
Misafirimi ibrethane sende.

Kollarını aç, istersen göğsünü,
Gönül bendedir, arsızlık bende.
Sırdaş olalım mı? Yerim nerde?
Misafirimi ibrethane sende.

Bende nankörlük var, sende olmadı.
Hoyrat gönlüm aradığını bulmadı
Yıllar geçti daha rengi solmadı
Misafirimi ibrethane sende

Yüzbaşıoğlu eyilik yücedir,
Ömür tüketiriz gündüz gecedir.
İyisi kötüsü birçok hecedir,
Misafirimi ibrethane sende.

VAR KARACOĞLAN

Selâmlar olsun Mut'a Mutlu'ya
Aşk, doğa ozanı Karac'oğlanca...

Onyedinci yüzyıl Çukurova'da
Yazın yaylalarda/kışın kışlıkta
Sazdır Toroslarda Elif Elifce
Mut'un hemşehrisi yâr Karac'oğlan

İl il gezer Erzurum'u Maraş'ı
Sevgisi gönülde/Mut'da mezarı
Yakından tanırız usta ozanı
Yazın yaylamızda gül Karac'oğlan.

Şiirini örür vezin, kâfiye
Sevgilisi olur Döndü Emine
Coşar Köroğlanca/Âşık Keremce
Teros dağlarında er Karac'oğlan.

Varsağı, destandır, koşmadır il il
Tanıdıkça O'nu özlem gelişir
Baharda açılır sünbül, çiğdem, gül
İlgıt ılgıt eser yel Karac'oğlan.

Kul Himmet, Sürmeli, Âşık Cevheri
Bağrında yetişir nice değeri
Anadolu bunca ozan diyarı
Hacıbektaş, Yunus var KARAC'OĞLAN

Muhsin DURUCAN

İÇEL BİBLİYOGRAFYASI

(Halk Edebiyatı - Folklor - Etnografya)

Yrd. Doç. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (*)

İÇEL BİBLİYOGRAFYASI HAZIRLANIRKEN :

Ötedenberi İçel bibliyografyasını hazırlamayı düşünüyor idik. Ancak bu çok zor bir işti. İçel'le ilgili bütün yayınları taramak kolay ama önemli olan bu yayınları bulabilmektir. Daha on yıl önce yazılmış çok kıymetli bir eseri bile ne kütüphanede, ne milli kütüphanede bulamıyorsunuz. Biz bu zorlukları görüp çalışmaya bilfiil girememişken daha sonra İçel kültüründe yayınlanan Sayın Doç. Dr. Saim SAKAOĞLU'nun bir mektubunu aldık. Sayın SAKAOĞLU İçel bibliyografyasının hazırlanmasını istiyordu. O böyle bir işareti verirken öte yandan da daha önce asistanı olan Yard. Doç. Dr. Ali Berat ALPTEKİN'den bibliyografyayı kendinin hazırlaması ricaında bulunmuştu. Nitekim 18 ARALIK 1987 tarihinde düzenlediğimiz 1. Mersin Milli Kültür ve Eğitim Sempozyumunda konu yeniden gündeme gelmiş ve Sayın ALPTEKİN'den müjdeyi almıştık. Bibliyografya çalışma-

sı başlatılmıştı. Biz bu gelişmelerden son-
suz sevinç duyduk. Bizim yapabileceğimiz
çalışmayı yayınlamaktı, bunu da ne paha-
sına olur ise olsun yapabileceğimizi va-
dettik. Şimdi ortaya ciddi bir çalışmanın
mahsulü çıktı.

Dergimizin bu 5. sayısından itibaren
bibliyografyayı yayınlamaya başladık.
Her yayınımla birlikte 250 adet de ayrı
basım yaptırıyoruz. Dergideki yayın ta-
mamlandığında 250 adet bibliyografya
kitabımız hazır olacaktır.

Bu ciddi çalışmalarını güzel İçel'i-
mizden esirgemedikleri için Sayın Yard.
Doç. Dr. Ali Berat ALPTEKİN'e minnet
ve şükranlarımızı sunuyoruz.

Bibliyografya Türk kültür hayatına
hayırlı olsun...

(*) Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Öğretim Üyesi

T A K D İ M

Bibliyografya, bir fikir adamının eserlerinin, bir bölgenin, veya ilim kültür araştırmalarının dökümü olarak adlandırılabilir. Bibliyografya, araştırmalarının derinleştirilmesi, çok yönlü genişletilmesi çalışmalarında önemli bir basamaktır. Çalışmaların tekrarı yerine yeni konulara girilmesi, eksik bilgilerin tamamlanması yönünde toplu bir bilgi kaynağıdır. Gönül ister ki her ilin folklor ve etnografyasından fikir ve sanat üzerine yazılmış bütün eserlerine kadar, ili ilgilendiren konularda birer bibliyografyası olsun. Bizim ilimizde böyle bir çalışmanın başlangıcı yapıldığından son derece memnuniyet duymaktayız.

Millet olarak. dünya milletleri içerisinde otantik kültürümüzle dikkat çekmekteyiz. Bizim kültürümüz insanı mümtaz bir varlık olarak görür. İnsanımızın birbiriyle olan ilişkilerinden tutun da el sanatlarıyla, edebiyatıyla ve diğer güzel sanatlarıyla, kendi kültürünü dışa yansıtır.

Asırların birikimine rağmen malesef kültürümüzü araştırıp kaybolmasını önleyememiştir, yaşayanlarını da arşivleyememiştir. Küçük bir İrlanda Cumhuriyetinin kültür arşivindeki eser sayısı toplam nüfusu kadardır. Bizde ise yeni yeni birtakım çalışmalar başlatılmış ama bu bile yeterli bir kadro ve gerekli olan bir hızla sürdürülememektedir.

Şahsi kanaatim odur ki, iller elindeki mevcut kadrolarla önce il envanterini ortaya çıkarsın, sonra hızla derleme çalışmaları yapılsın. Bu ham bir derleme çalışması olabilir. Zamanla bu derlemekten işlenecek ve ortaya ilmi görüşlerin mahsulu eserler çıkartılabilecektir.

Bizim ilimizde Halk Eğitimi Merkezi'nin böyle bir girişimde bulunması bizleri son derece memnun etmiştir. Bu çalışmayı ilimiz için çok önemli görüyoruz.

Bibliyografyayı aslen Silifke'li olan Fırat Üniversitesinin değerli öğretim görevlisi Yardımcı Doç. Dr. Ali Berat Alptekin'in hazırlamış olması ve yapılan çalışmanın önce «İçel Kültürü» dergisinde daha sonra da kitap olarak yayınlanacağı sevincimizi artırmaktadır. Şimdilik folklor etnografya ve halk edebiyatı konularında hazırlanan bibliyografyanın öteki konularda da hazırlanıp İçellilerin ve bilim adamlarını istifadesine sunulmasını bekliyoruz.

Bu örnek çalışmayı gerçekleştiren Yard. Doç. Dr. Ali Berat Alptekin'e ve ona yardımlarını esirgemeyen Halk Eğitimi Merkezi'mize tebrik ve teşekkürlerimizi sunuyor bu kıymetli eserin İçellilere hayırlı olmasını diliyorum.

Teoman ÜNÜSAN
İçel Valisi

AÇIKLAMALAR

Akdeniz'in kıyısında, Torosların eteğinde, Antalya Adana, Niğde ve Konya illeri ile komşu olan şirin vilayetimiz İçel «Akdeniz'in incisi»dir. Eshab-ı Kehf'i ile tanınan Tarsus; limonu ve seracılığı ile bilinen Erdemli, halk oyunları ile dünyada şöhret bulan Silifke; Karacaoğlan ve Karacakızı bağrında yatıran Mut; üzümü ile tanınan Gülnar ve dünyaya ünlü muzu ile dillerde dolaşan Anamur ilin başlıca kazalarıdır.

Yıllar evvel Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde asistan olarak vazifeye başladığım zaman hocam Prof. Dr. Saim Sakaoglu «Ali İçel Folklor Bibliyografyasını ne zaman hazırlayacaksın, bu işi yapmak sana düşer» demişti. O yıllarda çeşitli sebeplerden dolayı giremediğim veya tam olarak hazırlayamadığım bibliyografya; İçel kültürü dergisinin çıkarmaya başladığı 1987 yılında yeniden gündeme geldi. Gerek hocamın, gerekse İçel Kültürü dergisi sorumlusu Hilmi Dulka'dır arkadaşımızın isteklerinin dışında böyle bir çalışmanın yapılmasını ben de arzu ediyordum. Çünkü ben de bir Mersinli idim. Bu işi yapmak herhalde bana düşen zor; fakat zevkli bir vazifeydi.

Yıllar evvel başladığımız İçel Folkloruyla ilgili fişleme çalışmasını biraz hızlandırabilmek gayesiyle, İçel ve ilçelerindeki Halk Eğitimi Müdürlerine, il ve ilçelerinde tanıdığımız folklorculara aşağıdaki mektubu gönderdik.

«Sayın

Yıllardır memleketimizin güzel köşesi, şirin beldemiz Mersin (İçel)'in folkloru-hak edebiyatı ile ilgili bibliyografya çalışmasını yapmayı arzu etmekte idim. 1987 yılında muhterem valimiz sayın Sa-

bahattin ÇAKMAKOĞLU ve Mersin Halk Eğitimi Merkezi Müdürü sayın Hilmi DULKADİR'in himmet ve gayretleriyle yayın hayatında üçüncü sayısını tamamlayan İçel Kültürü adlı dergi ve yukarıda isimlerini belirttiğim yetkililer bu çalışmamın hızlanmasına vesile oldular. Bu güne kadar, Mersin ve ilçeleriyle ilgili olarak bir çok dergi ve konu ile ilgili kitapları taradım. Sizlerden istirhamım:

1. İlinizde/ilçenizde **Halk Eğitimi Haber Bülteni** ve mahalli gazetelerde folklor ve halk edebiyatı ile ilgili makale ve kitapların künyesini aşağıdaki esaslara göre göndermenizdir.

2. Konu ile ilgili haber niteliği taşıyan yazıların da künyeleri gönderilmelidir. Meselâ, geçtiğimiz yıl 18-20 Aralık 1987 tarihleri arasında Mersin'de toplanan **1. Mersin Halk Kültürü ve Akdeniz Şairleri** sempozyumunun mahalli gazetelere yansması vs. de olduğu gibi.

3. Küçük bir muhitte yayınlanan, ancak bizim görme imkânımız olmayan kitap, broşür vs.nin de künyesini göndermeniz en büyük arzumuzdur.

Bugüne kadar konu ile ilgili 200'ün üzerinde kaynak fişlenmiştir. Sizlerin yardımı ile çalışmamız, daha doğru, daha düzenli olacaktır. Bu yardımlarınız, şahsıma olduğu kadar, TÜRK milli kültürüne de bir hizmet olacaktır. Konuyu bu yönüyle değerlendirmenizi istirham ediyorum. Ayrıca bibliyografyayı, İçel Kültürü dergisinin sayılarında basıldıktan sonra kitap haline getirmeyi de düşündüğümüzü burada belirtmek istiyorum. Böyle bir kitapta emeği geçen herkesin adı zikredilecek, yardımları anılacaktır.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, selâm ve muhabbetlerimin kabulünü arz ederim.

Yard. Doç. Dr. Ali ALPTEKİN»

Bu mektuba sadece İçel Halk Eğitimi Merkezi Müdürü sayın Hilmi Dulka-
dır cevap verdi. Kendilerine teşekkür ederim. Bunun dışında mektubumuza bugüne kadar (5 Nisan 1988) cevap veren olmadı.

Bibliyografya hazırlanırken başta **Türk Folklor Etnografya Bibliyografyası** olmak üzere **Çağrı Folklor Bibliyografyası, Türk Folklor Araştırmaları Bibliyografyası, Türk Dili Dizini** vs. çalışmalarımızı büyük ölçüde kolaylaştırdı. Yine çalışmamızın başında verilen süreli yayınların hemen hemen tamamı tarafımızdan taranmıştır.

Çalışmamızı;

Kitaplar

Talebe tezleri

Makaleler olmak üzere üçe ayırarak inceledik.

Kitaplar bölümünde, folklor ve halk edebiyatı konularını ilgilendiren eserler çalışmaya dahil edilmiş olup, bazen konu ile ilgili çok az bilgi veren kitaplar da buraya dahil edilmiştir.

Talebe tezlerinde ise folklor, halk edebiyatı ve etnografyanın dışında kalan ağız tezlerini de araştırmamıza dahil ettik. Çünkü bu tür tezlerde çok sayıda halk nesri ve halk şiiri örneklerine rastlanmaktadır.

Makaleler bölümünde ise İçel ve çevresiyle ilgili 280 civarında künye bulunmaktadır. Kitap ve tezlerin künyeleri verilirken:

a) Yazar, **soyadı**, adı : Kitap ve tez adı, baskı yeri, yılı vs. sıralamasına bağlı kalınmıştır. Tezler verilirken sayfa sayısı verilmemiştir. Çünkü tezlerin birçoğunda sayfa numaraları yoktur. Tezlerin hangi üniversitede yapıldığı belirtilmemiş olup burada sadece şehrin adı verilmekle iktifa edilmiştir. Buna göre :

Erzurum : Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi

Elazığ : Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi

Ankara : Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi

İstanbul : İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

b) Biz de daha evvelki bibliyografya çalışmalarına bağlı kalarak, ikinci elden gördüğümüz kaynakları (x) işareti ile gösterdik.

c) Okuyucu ve araştırmacıları yormamak için araştırmamızda çok az sayıda kısaltmaya yer verdik.

ç) İndekslerde verilen numaralar sahife numarası olmayıp, künyelerin baş tarafındaki sıra numaralarıdır.

d) Bu çalışmamızda, halk şiiri ile ilgili hususlara girmedik. Gelecek yıllarda eksik künyelerin (halk şiiri ve âşık-
larla ilgili) tamamlanması ile bu bölümü de hazırlayacağımızı burada belirtmek isteriz. Yine âşık şiirinin dışında kalan halk edebiyatı, folklor, etnografya ile ilgili bibliyografyada da eksiklerin olduğu muhakkaktır. Temennimiz bu eksikliklerin en aza indirilmesi doğrultusunda idi. An-

İÇEL KÜLTÜRÜ

cak yukarıda da belirttiğimiz gibi, yardım istediğimiz idareciler (Halk Eğitimi Müdürleri) ve folklorcularımız tarafından ciddiye alınmadı. Maalesef mektubumuza cevap verme zahmetinde bile bulunanlar olmadı. Biz, yapıcı tenkitlere, bibliyografyadaki eksiklerin tamamlanmasına her zaman ihtiyacımızın olduğunu burada bir kez daha belirtmek isteriz. Eğer eksiklerimiz gösterilirse, çalışmanın gelecek bas-kılarında bu hususlar düzeltilecektir.

Her bibliyografya çalışmasında ol-
duğu gibi bu araştırmada da bazı eksik-
lerin olduğu muhakkaktır. Biz, bunları

en aza indirmeye çalıştık.

Çalışmamızın gün ışığına çıkıp, ilim adamlarımızın hizmetine sunulmasında Mersin (İçel) Halk Eğitimi Merkezi Mü-
dürü Hilmi Dulkadir arkadaşımızın yar-
dımları oldu. Kendilerine burada teşekkür ederim.

Elazığ, 6 Nisan 1988

Yard. Doç. Dr. Ali Berat ALPTEKİN

K I S A L T M A L A R

A. KELİME ve TERİM KISALTMALARI

bkz. : Bakınız

C. : Cilt

Haz. : Hazırlayan

S. Sayfa

Vs. : Vesaire

Burak

Burak Burdur

Çağrı

Çağrı Konya

Dadaş Folk. Gaz.

Dadaş Folklor Gazetesi Erzurum

Devrim Folklor Gaz.

Devrim Folklor Gazetesi Ankara

Erciyes

Erciyes Kayseri

Erguvan

Erguvan Ankara

Folklor Doğru

Folklor Doğru İstanbul

Folktur Sanat

Folktur Sanat Ankara

B. SÜRELİ YAYIN KISALTMALARI

Anadolu Gaz.

Anadolu Gazetesi Ankara

Avcı Rasgele

Avcı Rasgele İzmir

Boğaziçi

Boğaziçi İstanbul

İÇEL KÜLTÜRÜ

Güney		Size	
Güney	Mersin	Size	İstanbul
Halay		Türk Dili	
Halay	Ankara	Türk Dili	Ankara
Halk Bilg. Hab.		Türk Dünyası Araştırmaları	
Halk Bilgisi Haberleri	İstanbul	Türk Dünyası Araştırmaları ...	İstanbul
Halkevleri		Türk Düşüncesi	
Halkevleri Dergisi	Ankara	Türk Düşüncesi	İstanbul
İçel		TFA	
İçel	Mersin	Türk Folklor Araştırmaları	İstanbul
İçel Kültürü		Türk Folk.	
İçel Kültürü	Mersin	Türk Folkloru	İstanbul
İnanç		Türk Folklorundan Derlemeler	
İnanç	İstanbul	Türk Folklorundan Derlemeler ...	Ankara
İş ve Düşünce		Türk Kültürü	
İş ve Düşünce	İstanbul	Türk Kültürü	Ankara
Köy Postası		Ülkü	
Köy Postası	Edirne	Ülkü	Ankara
Millet		Yay. Eğt. Mut. Hab. Bült.	
Millet	Ankara	Yaygın Eğitim Mut Haber Bülteni	
Milliyet Sanat Dergisi		 Mut (Mersin)	
Milliyet Sanat Dergisi	İstanbul	Yeni Adana Gaz.	
Sabah Postası		Yeni Adana Gazetesi	Adana
Sabah Postası	İstanbul	Yeni Kıbrıs Araştırma-Tartışma Yorum	
Silifke Hab. Bült.		 Kıbrıs	
Silifke Haber Bülteni ...	Silifke (Mersin)	Yeni Ulus	
		Yeni Ulus	Ankara

K İ T A P L A R

1 — Akbaş, Fuat - Sait Uğurlu : İçel Rehberi I. Cilt, Mersin 1944. Yeni Mersin Basımevi, 152 S.

2 — Aktan, Selma : İçel İli Yakın Çevre İncelemeleri, İlçeler, İstanbul 1980, 222 S.

«Garanti Matbaacılık ve Neşriyat»

İÇEL KÜLTÜRÜ

3 — **Aktan**, Selma : İçel İli Yakın Çevre İncelemeleri, İstanbul 1982, 224 S.

«Garanti Matbaacılık ve Neşriyat»

4 — **Asral**, Suat Salih : Öztürk Masalları, Mersin 1935, Ege Basımevi 79 S. «Mersin Halkevi Yayınlarından»

5 — **Atalay**, Neşri : Mut Tarihi, Karaman 1976, Doğu Matbaası 104 (VIII)

6 — **Baykurt**, Şerif : Türk Halk Oyunları (II. Kitap), Ankara 1969, Doğu Matbaası, 14 S.

(Balıkesir, Burdur Halk Oyunlarının yanında Silifke halk oyunlarından da bahsedilir.)

7 — **Begenç**, Cahit : Toroslardan Aşağı, Ankara 1945.

8 — **Çıplak**, Mustafa Necati : İçel Tarihi (Tarihi zenginlikleriyle) Ankara 1968, Güzel Sanatlar Matbaası. XIII + 387 S. + 1 Harita.

9 — **Demirtaş**, Ali : İçel İli Yakın Çevre İncelemesi. Ankara 1978, 200 S.

10 — **Demirtaş**, Ali : İçel İli Yakın Çevre İncelemeleri, Ankara 1985.

11 — **Dulkadir**, Hilmi : Mut ve Çevresinde Milli el Sanatlarımız (Astar Dokuma) Dokuma Tekniği - çeşitleri - motifler, Ankara 1985, 6 + 62 S.

«Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı, Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Yayını»

11/a — **Gülcan**, D. Ali : Karaman Velilerinden Şeyh Ali-yüs Semarkandi ve Kemal Ümmi, (?), 1987, Özden Matbaası 69 S.

12 — **Hüsnü Bâkizâde** : İbret (Mersin'de iki Düğün) İstanbul 1303 (1887), A. M. Şirketi Mürettibiye Matbaası 47 S.

13 — **İçel İl Yıllığı**, Ankara 1967. San Matbaası X+192 S. + 51 Resim

14 — **Mansel**, Arif Müfit : Silifke Klavuzu, İstanbul 1943.

15 — **Önder**, Mehmet : Şehirden Şehire (Efsaneler - Destanlar - Hikâyeler) III, İstanbul 1974, (8) + 180 S.

«Yapı ve Kredi Bankası Yayınlarından»

(Kitabın 12-16. sayfelerinde Anamur'dan; 124-130. sayfelerinde Mut'dan; 150-154. sayfelerinde Silifkeden efsane metinlerine yer verilmiştir.)

16 — **Özkan**, Mustafa : Güneyn İncisi İçel, Ankara 1965, Mersin Matbaası 96 S.

17 — **Soysal** Metin : İlden İle Türkiye, İstanbul 1973, 340 S.

«Hürriyet Yayınları»

18 — Tabii İdarî Ekonomik Bakımdan/İçel Rehberi, Cilt 1, Mersin 1944, Yeni Mersin Matbaası, 112 S.

19 — **Toros** Taha : Toroslarda Tahtacı Oymakları, Mersin 1938, Halkevi Basımevi, 28 S.

Ayyıldız Matbaası, 64 S.

«İçel Turizm ve Tanıtma Derneği»

20 — **Tarihte** Çukurova, Ankara 1965,

21 — **Uğur**, Sait : İçel Folkloru I. Cilt, Ankara 1947, Ulus Basımevi 292 S.; II. Cilt Ankara 1948, 78 S. III. Cilt Ankara 1948 112 S.

«CHP Halkevleri Yayınları Millî Kültür Araştırmaları; 1, 8, 10.»

22 — **Walker, W. W. - A. E. Uysal :** Tales Alive In Turkey, Cambridge, Massachusetts, 1966, XIV+309 S.

«Harvard University Press Cambridge, Massadussets:»

(Kitapta Silifke'den derlenen masal metinlerine yer verilmiştir.)

23 — **Yalgın, Ali Rıza :** Toroslarda Karatepli Bölgesi, Ankara 1950.

24 — **Yalgın, Ali Rıza :** Cenupta Türkmen Oymakları I (Haz. Sabahat Emir), Ankara 1977, Millî Eğitim Basımevi, XVI+292+ (8 sayfa resim); II. Cilt (Haz. Sa-

bahat Emir) Ankara 1977, Millî Eğitim Basımevi, XII+536 S.

«Kültür Bakanlığı Yayınları : 256»

«Kültür Eserleri : 14»

25 — **Yund, Kerim :** İçel Antolojisi, Ankara 1952, Yeni Matbaa, 87 S.

26 — **Yund, Kerim :** İçel'den Yapraklar I : Zeyne Köyü, Ankara 1954, Derleme Matbaası, 30 S.

27 — **Yund, Kerim :** Silifke'nin Kültür İklimi, İstanbul 1962, Fakülteler Matbaası, 8 S.

28 — **Yund, Kerim :** Türk Ormancılık Folkloru : Ormancılıkla ilgili Atasözleri / Deyimler / Dilekler / Meczazlar, İstanbul 1966, Hüsnü Tabiat Matbaası 64 S.

TALEBE TEZLERİ

29 — **Adıgüzel, Kayhan :** Tarsus'a Bağlı Köylerden Mahmut Ağa Köyünün Monografisi, Ankara 1965.

30 — **Alptekin, Ali Berat :** Silifke (Kırtıl - Korucuk) Köyü Folkloru, Erzurum 1977.

31 — **Anamurlu, Halit İlhan :** Anamur Ağzı, Ankara 1953.

32 — **Aydın, Leman :** Anamur Bölge Yörüklerinin Ağız İncelemesi, İstanbul 1977.

33 — **Belenli, Günsel :** Silifke Bölgesi Yerleşik, Yörükleri Üzerine Bir Ağız İncelemesi, Ankara 1971.

34 — **Boz, Nevzat :** Mersin ve Silifke Yörelerinden Halk Edebiyatı Derlemeleri, Erzurum 1973.

35 — **Doluoğlu, Aydın :** Anamur Ağzından Derlemeler ve Dil Özellikleri, İstanbul 1970.

36 — **Erdoğan, Barış :** İçel/Anamur Köyleri (Bozdoğan - Çarıklar - Kadılar Merkez) Ağız Derlemeleri, İstanbul 1979.

37 — **Erdoğan, İsmayil :** İçel'de Yörük Ekonomisinden Narenciyeciliğe Geçiş, Ankara 1964-1965.

38 — **Ernol, Halit Tanju :** İçel İlinde Yılan (Etnolojik Bir İnceleme) Ankara 1967-1968.

İÇEL KÜLTÜRÜ

38 a — **Esimek**, Derviş : Toros Türkmenleri Ağzı, İstanbul 1977.

39 — **Genç**, Boran : Taşeli Platosu Silifke Bölgesi Türkmen Ağzı Erzurum 1972.

40 — **Göde**, Nursen : Tarsus (İçel) Halk Mutfağı, Elazığ 1987.

41 — **Göktaş**, Mustafa : Göksu Vadisi (Silifke) Yerleşik Yörük Ağzı Erzurum 1971.

42 — **Gündoğdu**, Ayhan : Anamur Ekonomisi, Ankara (?)

43 — **Karal**, Fatma : Taşeli Platosu Silifke Bölgesi Türkmen Ağzı, Erzurum 1973.

44 — **Küçük**, Ayşe : Silifke Bölgesi Türkmen Ağzı, Erzurum 1976.

45 — **Martin**, Hüsnü : Gülek Boğazı Çevresindeki Yörüklerin Ekonomik Faaliyetleri, Ankara 1963.

46 — **Mutluşan**, Muzaffer : Mut Karacaoğlan Yöresi Yörükleri Üzerinde Bir Ağzı İncelemesi, Erzurum 1971.

47 — **Okur**, Galip : Karamankaşı (Silifke) Yörükleri Ağzı, Ankara 1972.

48 — **Öz**, Yücel, Tarsus - Toros Türkmenlerinin Dili Üzerine, Ankara 1972.

49 — **Soyupak**, Ayşe : Narmun Türkmenleri Üzerine Çalışmalar, Ankara 1973.

50 — **Şahin**, Durmuş Ali : Çubukko-yağı (Anamur/İçel) Köyü Folklorundan Örnekler, Erzurum 1981.

51 — **Şahin**, Mahmut; Tarsus Yöresi Toros Etekleri Köylerinden Halk Edebiyatı Derlemeleri, Erzurum 1974

52 — **Şahinoğlu**, Duranalı : Mersin Musalı Köyü Ağzı, İstanbul 1977.

53 — **Taşeli**, Hüseyin : Anamur Bölgesi Yerleşik Yörükleri Üzerine Bir Dil Araştırması, Erzurum 1969.

54 — **Tıkır**, Salih Ziya : Tarsus Dağ Köyleri Ağızlarından Derlemeler (Metin-İnceleme / Sarıkavak - Sarıçkoyağı - Topaklı -Zebil) İstanbul 1975.

55 — **Topal**, Musa : Silifke ve Yöresinde Halk Ürünleri Derlemesi, Erzurum 1973.

56 — **Uğur**, Bayram : Orta -Toroslar Yörük Ağzı, İstanbul 1974.

57 — **Ünal**, Fatma : Çukurova Aşiretlerinden Derlemeler, Ankara 1972

58 — **Üstünel**, Orhan : Silifke Yöresi Tahtacıları, Ankara 1971.

59 — **Yarıdul**, Hakkı : Tarsus / Toros Türkmenleri Ağzı, İstanbul 1975

60 — **Yüce**, Nuri : Tırtar / Keşli Ağzı (İçel) Dil ve Gramer Hususiyetleri, İstanbul 1967

61 — **Yüreğir**, Hasan : Tarsus - Girit Folklorundan Örnekleri, Erzurum 1977.

İÇEL KÜLTÜRÜ

DOKTORA VE YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

62 — **Alptekin, Ali Berat** : Taşeli Platosu Masallarında Motif ve Tip Araştırması, Erzurum 1982 I. C., (İnceleme), X+225 S. II. C, (Metinler ve Sözlük), 226+487 S.+1 Harita. (Yayınlanmamış

doktora tezi)

63 — **Çakmakoglu, Âlev** : İçel Yöresi Dokumaları, İstanbul 1984-1985, 232 S. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi)

MAKALELER - DERLEMELER - HABERLER

64 — **Afyonlu, İ. Kemal** : «Onuncu Uluslararası Silifke Folklor ve Müzik Festivali», **Halay** 3 (32), Ağustos 1983, 6-9.

65 — **Akarsu, Vasfi** : «Köstepe Dede ve Mersin Dede Efsanesi», **TFA** 4 (91), Şubat 1957, 1455.

66 — **Aksel, Malik** : «Yazı Resimde Eshab-ı Kehf Gemisi», **TFA**, 10 (199) Şubat 1966, 3986-3989.

67 — **Alaner, Bülent** : «Mersin-Yeniçe'de Derlenen Bir Türkü Üzerine», **Folk-tur Sanat**, 1 (3), Nisan-Mayıs 1987, 45.

68 — **Alıcı, Murat** : «Erdemli ve Çevresinde Kullanılan Şifalı Bitki ve Hayvansal Ürünler», **Erciyes**, 10 (116), Ağustos 1987, 27-30. 31.

69 — **Alptekin, Ali Berat** : «Silifke'de Bazı Yer Adları Üzerine Bir Araştırma», **Dadaş Folk. İlavesi**, 1 (1), Ekim 1980.

70 — : «Girit Yemekleri», **Dadaş Folk. İlavesi** 1 (2) Kasım 1980.

71 — : «Silifke'de Yörüklerde Hayvanlara En Vurulması», **Burak**, 1 (5), Mart 1980, 37-38

72 — : «Silifke'de Kırtıl Dağının Efsanesi», **Türk Folk.**, 1 (11), Haziran 1980, 6-7.

73 — **Alptekin, Ali Berat** : «Celâloğlan Ağıtı», **Türk Folk.**, 2 (16), Kasım 1980, 20-22.

74 — : «Silifke'den Derlenen Tekerlemeler», **Türk Folk.**, 2 (20-21), Mart-Nisan 1981, 16-17.

75 — : «Bir Silifke Masalı: Ayı ile Kız», **Türk Folk.**, 2 (22), Mayıs 1981, 29.

76 — : «Bir Gülnar Masalı : Padişahın Üç Oğlu» **Türk Folk.**, 2 (24), Temmuz 1981, 23-25.

77 — : «Silifke Yörüklerinin Yaylalara Göçerken Söyledikleri Türküler», **Türk Folk.**, 3 (27), Ekim 1981, 19-20.

78 — : «Anamur Masalı : Beş Kız, Beş Oğlu», **Türk Folk.**, 3 (30), Ocak 1982, 28-29.

79 — : «Anamur Masalı: Tembel Ahmet», **Türk Folk.**, 3 (33), Nisan 1982, 26-27.

80 — : «Anamur'dan Derlenen Tekerlemeler», **Erciyes** 5 (51),

81 — : Silifke'den derlenen Ağıtlar», **Türk Folk.**, 3 (36), Temmuz 1982, 13-15. 31.

82 — Alptekin, Ali Berat : «Kerim Barı'dan Derlenen Fıkralar,» **Türk Folk.**, 4 (39), Ekim 1982, 11-14; II, 4 (40), Kasım 1982; 14-15; III, 4 (41), Aralık 1982, 5-7.

(Kerim Barı Silifkelidir.)

83 —: «Hurşit İle Mahı Mihri,» I, **Türk Folk.**, 4 (45), Nisan 1983, 17-20; II, 4 (46), Mayıs 1983, 9-11; III, 4 (47), Haziran 1983, 13-14.

(Hikâyenin sözlü Anamur varyantı)

84 —: «Bir Silifke Masalının Motif ve Tip Yapısı» **Türk Folk.**, 5 (51), Ekim 1983, 18-20.

85 —: «Arzu ile Kamber Hikâyesi,» I, **Türk Folk.**, 5 (60), Temmuz 1984, 12-15; II, 6 (61), Ağustos 1984, 23-31. 34.

«Hikâyenin sözlü Anamur varyantı) bkz. : 86

86 —: «Arzu ile Kamber,» Erciyes, 7 (82), Ekim 1984, 23-29.

(Hikâyenin sözlü Anamur varyantı.) bkz. : 85

87 —: «Silifke'den Derlenen Maniler,» **Türk Folk.**, 6 (86), Mart 1985, 22-25.

88 —: «Hayvan Masalları» **Türk Folk.**, 6 (66) Ocak 1985, 21-24.

«Mersin ve çevresinden hayvan masalı örnekleri verilmiştir.)

89 —: «Anamur'dan Derlenen Bir Masal,» **«Türk Folklorundan Derlemeler, Ankara 1986, 1-12.**

90 —: «Mersin Efsaneleri,» **İçel Kültürü**, 1 (1) Ocak 1987, 21-23.

91 —: «İçel ve Çevresinde Masal Anlatma Geleneği,» **İçel Kültürü**, 1 (2), Mayıs 1987, 5-7.

92 — Alptekin, Ali Berat : «Silifke'den Derlenen Ağıtlar,» **Türk Folklorundan Derlemeler, Ankara 1987, 23-30.**

93 — Arıkan, Çınar: «Yörük Kültüründen Bir Demet,» **İçel Kültürü**, 1 (1) Ocak 1987, 31-34; II, 1 (2), Mayıs 1987, 21-22. III, (4), Ocak 1988, 46-48.

94 — Artan, Gündüz: «Gülнар'da Bazı İnanışlar,» **TFA**, 7 (161), Aralık 1962, 2921-2922.

95 —: «Gülнар'da Bazı İnanışlar,» **TFA**, 8 (164), Mart 1963, 3002,

96 —: «Gülнар Folkloru: Duâlar ve İlençler,» **TFA**, 8 (166), Mayıs 1963, 3054.

97 —: «Gülнар Bilmeceleeri,» **TFA**, 8 (168), Temmuz 1963, 3109.

98 —: «Gülнар'dan Derlenen Tekerlemeler,» **TFA**, 8 (169), Ağustos 1963, 3150.

99 —: «Gülнар'dan Derlemeler: Emmi Kızı Türküsü,» **TFA**, 8 (172), Kasım 1963, 322. Şeyh Ömer ec1tnZ7,elir.....

100 —: Gülнар'da Şeyh Ömer Efsanesi» **TFA**, 9 (189) Nisan 1965, 3705.

101 —: «Gülнар'dan Derlemeler: Gülнар'dan Ninniler,» **TFA**, 10 (215), Haziran 1967, 4140.

102 — Atalay, H. Rıfkı : «Çamlıca Köyünde Fıkra: Kuraklık ve Kıtık.» **Yay. Eğt. Mut Hab Bült.**, (6I), Haziran 1985, 33.

(Devam edecek)

Mersin Halk Eğitiminden Haberler

Şadiye SUCU (*)

Güzel Şiir Okuma Yarışması Yapıldı - 11.3.1988

Mersin merkez ilçe dahilinde liseler, yüksek okullar ve müdürlüğümüz kursiyerlerinin katıldığı yarışma 3 kategoride yapıldı. Öğretmenevinde yapılan yarışmada liseler, yüksek okullar ve Halk Eğitimi, kendi aralarındaki ilk üç için yarıştılar Büyük ilgi gören yarışmada derece alanlara Ziraat Bankası Merkez Şubesi 240.000 TL. ödül dağıttı.

Çanakkale Şehitlerimizi Andık — 18.3.1988

Senaryosunu Hilmi Dulkadir'in yazdığı, Süreyya Günay'ın çalıştırdığı kursiyerlerimizin rol aldığı dramatik program P.T.T. Meslek Geliştirme tesislerinde yapıldı.

İl adına düzenlenen programı dinleyiciler gözyaşları içinde seyrettiler.

Aynı program 12 Nisan 1988 tarihinde Yanpar köyünde de icra edilmiştir.

Türk Halk Müziği Koromuz Birincilik Aldı - 10.4.1988

Sürekli, titiz bir çalışma temposu ile yarışmalara hazırlanan Türk Halk Müziği koromuz Malatya'da yapılan grup elemelerinde birinci oldu. 19 Haziran 1988 tarihinde Kütahya'da yapılacak Türkiye birinciliğinde de iddialyız. Koromuzu us-

ta öğretici Serdar Yerdelen ve Müzik Öğretmeni Süreyya Günay çalıştırıyor.

Ayın Fotoğraf Yarışması - 15.4.1988

Her ay renkli, siyah-beyaz fotoğraflardan seçilen ayın fotoğrafının sahipleri Devlet Güzel Sanatlar galerisinde yapılan törende açıklandı. İlk altı ayın derecelerini daha önce açıklamış ve sahiplerine ödülleri vermiştik.

12 ay süren ayın fotoğrafı, yarışmasında 12 ayın en iyi fotoğrafının sahibine ve yılın fotoğrafçısına birer adet fotoğraf makinası ayın birincilerine de toplam 60.000 TL. para ödülü verildi.

El Sanatları Sergisi :

Çapar köyü Kilimcilik Kursunda dokunan kök boyalı kilimler sergilendi.

İl Halk Kütüphanesi okuma salonundaki sergiyi okullarımız öğrencileriyle gezdi.

Kültür Sohbetleri Başlattık 30.4.1988

Mersin'de tarih, edebiyat, folklor, etnoğrafya, müzik, kitap tanıtma vb. konularda sohbet toplantıları düzenledik.

Her hafta Cumartesi günü saat 15.00 de öğretilenevinde devam edecek sohbet toplantılarının Milli değerlerimizi tanıma, tanıtma geleceğin fikir ve sanat sahibi gençlerini yetiştirmede bir okul olacağı kanaatindeyiz.

(*) Mersin Halk Eğitimi Merkezi
Müdür Yardımcısı

İÇEL KÜLTÜRÜ

1987 - 1988 ÖĞRETİM YILI SERGİ PROGRAMI

S. No	Tarih	Saat	Kurs Yeri	Branşı	Kurs Öğretmeni
1	23.5.1988	10.00	Yalınayak Köyü	M. Nakış	Serpil Gül Zengi
2	23.5.1988	10.00	Yalınayak Köyü	B. Dikiş	Necmiye Güler
3	23.5.1988	12.00	Arpaçsakarlar Köy.	El Sanatları	Azime Tomris Duygulu
4	23.5.1988	12.00	Arpaçsakarlar Köyü	M. Nakış	Hülya İkiz
5	23.5.1988	12.00	Arpaçsakarlar Köy.	B. Dikiş	Mensure Özbek
6	23.5.1988	14.00	Camili Köyü	B. Dikiş	Ayşe Dilek
7	23.5.1988	16.00	Buluklu Köyü	M. Nakış	Gülten Sevim
8	24.5.1988	10.00	Doruklu Yeni Mah.	B. Dikiş	Meliha Yayla
9	24.5.1988	10.00	Doruklu Yeni Mah.	Elektrik	Vedat Parlakova
10	24.5.1988	11.00	Doruklu Köyü	M. Nakış	Rabia Erkal
11	24.5.1988	13.00	Çandır Köyü	B. Dikiş	Kadriye Özkul
12	24.5.1988	16.00	Çelebili Köyü	M. Nakış	Fatma Gökçe
13	25.5.1988	10.00	Karaisalı Köyü	M. Nakış	Arzu Fıstıkçioğlu
14	25.5.1988	11.00	Çavak Köyü	M. Nakış	Ayşe Eroğlu
15	25.5.1988	11.00	Çavak Köyü	Marangoz	Duran Ersoy
16	25.5.1988	14.00	Değirmençay Köyü	B. Dikiş	Meryem Karabulak
17	26.5.1988	10.00	Osmaniye Mah.	B. Dikiş	Mecburiye Onay
18	26.5.1988	11.00	Çiftlik Köyü	M. Nakış	Ayşe Üredi
19	26.5.1988	11.00	Çiftlik Köyü	B. Dikiş	Ülkü Eroğlu
20	26.5.1988	12.30	Kale Köyü	B. Dikiş	Zehra Çelebi
21	26.5.1988	12.30	Kale Köyü	M. Nakış	Bedriye Öz
22	26.5.1988	14.30	Mezitli Kas.	M. Nakış	Cennet Akış
23	26.5.1988	14.30	Mezitli Kas.	B. Dikiş	Durdane Keleş
24	26.5.1988	15.30	Kuyuluk Kas.	B. Dikiş	Türkan Avcı
25	26.5.1988	17.00	Tece. Kas.	B. Dikiş	Ummiye Şahin
26	27.5.1988	10.00	Fındıkpınarı Köyü	M. Nakış	Feride Emiroğlu
27	27.5.1988	10.00	Fındıkpınarı Köyü	B. Dikiş	Sevim Sezgin
28	27.5.1988	14.00	Değirmendere Köyü	B. Dikiş	Nesrin İkiz
29	27.5.1988	14.00	Değirmendere Köyü	Marangoz	Ergün Özdemir
30	27.5.1988	16.00	Çapar Köyü	Kilim	Hatice Özer
31	30.5.1988	10.00	Karaduvar Mah.	B. Dikiş	Birsan Zambakoğlu
32	30.5.1988	10.00	Karaduvar Mah.	M. Nakış	Fatma Taşova
33	30.5.1988	12.00	Ataş	M. Nakış	Nurten Adıgüzel
34	30.5.1988	12.00	Ataş	B. Dikiş	Nurten Adıgüzel
35	30.5.1988	12.00	Ataş	Vitray	Sühendam Şimşek
36	30.5.1988	12.00	Ataş	Makrome	Vicdan Sezgin
37	30.5.1988	14.00	Namık Kemal İlk. Ok.	B. Dikiş	Nigar Alabey
38	30.5.1988	14.00	Namık Kemal İlk Ok.	Çiçek/Mak.	Hacer Öztürkoğlu
39	30.5.1988	15.00	Cumhuriyet İlk. Ok.	Makrome	Selma Sarıkaya
40	30.5.1988	17.00	Barbaros Mah.	B. Dikiş	Nermin Gürsoy
41	31.5.1988	14.00	Karacailyas Kas.	B. Dikiş	Serpil Canaran
42	31.5.1988	15.00	Kazanlı Kas.	B. Dikiş	Nuran Koptur
43	31.5.1988	15.00	Kazanlı Kas.	B. Dikiş	Ayfer Hocaoglu
44	31.5.1988	17.00	Gökkuşuğu Köyü	B. Nakış	Neşe Karayazı
45	14.6.1988	10.00	Yeni Mah.	B. Dikiş	Fatma Hazer
46	14.6.1988	10.00	Yeni Mah.	B. Dikiş	Şükran Atıcı
47	14.6.1988	12.00	Mithatpaşa İlk. Ok.	B. Dikiş	Neriman Kara
48	14.6.1988	12.00	Mithatpaşa İlk Ok.	B. Dikiş	Nuran Altunkaya
49	14.6.1988	12.00	Mithatpaşa İlk. Ok.	Makrome	Ayşe Özdemir
50	14.6.1988	16.00	Selçuklar Mah.	B. Dikiş	Semahat Kapyanar
51	14.6.1988	16.00	Selçuklar Mah.	B. Dikiş	H. Handan Yigitler
52	15.6.1988	11.00	Tozkoparan Mah.	B. Dikiş	Gülşen Özsoy
53	15.6.1988	14.00	19 Mayıs Ok.	B. Dikiş	Necla Demir
54	15.6.1988	14.00	19 Mayıs Ok.	B. Dikiş	Nermin Yıldırım
55	15.6.1988	14.00	19 Mayıs Ok.	B. Dikiş	Hayriye Özdemir

İÇEL KÜLTÜRÜ

56	15.6.1988	16.00	Çavuşlu Köyü	B. Dikiş	Sevim Gençkaya
57	16.6.1988	10.00	2. A. Perşembe Vakıf O.	B. Dikiş	Selver Tolu
58	16.6.1988	14.00	Sadettin İlk. Ok.	B. Dikiş	M. Meral Koç
59	17.6.1988	10.00	Fatih Deveci İlk. Ok.	B. Dikiş	Hatice Işık
60	17.6.1988	10.00	Fatih Deveci İlk. Ok.	B. Dikiş	Hatice Işık
61	17.6.1988	10.00	Fatih Deveci İlk. Ok.	Çiçek	Vildan Seyhan
62	17.6.1988	14.00	İleri İlk Ok.	Makrome	Vicdan Sezgin
63	20.6.1988	10.00	Portakal Mah.	B. Dikiş	Aliye Yılmaz
64	20.6.1988	14.00	Demirtaş Mah.	B. Dikiş	Hatice Çiftçi
65	20.6.1988	14.00	Demirtaş Mah.	B. Dikiş	Döndü Aslan
66	21.6.1988	10.00	Naciye Filizay İlk. Ok.	B. Dikiş	Feride Can
67	21.6.1988	12.00	Ekmek Fab. (Çay Mah.)	B. Dikiş	Neşe Pektaş
68	22.6.1988	10.00	Yenipazar Mah.	B. Dikiş	Saadet Bozaslan
69	22.6.1988	13.00	Gündoğdu Mah.	B. Dikiş	Cemile Doğan
70	22.6.1988	13.00	Siteler Mah.	B. Dikiş	Naciye Kalaycı
71	22.6.1988	13.00	Siteler Mah.	B. Dikiş	Fatma Uysal
72	23.6.1988	10.00	Kayatepe İlk.	B. Dikiş	Meserret Kar
73	24.6.1988	15.00	Merkez (Sabiha Çiftçi)	B. Dikiş	Hatice Karaer
74	24.6.1988	15.00	Merkez	B. Dikiş	Kadriye Akgün
75	24.6.1988	15.00	Merkez	B. Dikiş	Miyase Öksüz
76	24.6.1988	15.00	Merkez	B. Dikiş	Elife Dural
77	24.6.1988	15.00	Merkez	Trikotaj	Suzan Ceylan
78	24.6.1988	15.00	Merkez	Muhasebe	Emine Şen
79	24.6.1988	15.00	Merkez	Muhasebe	Hülya Daşlan
80	24.6.1988	15.00	Merkez	Daktilo	Fahrettin Alişar
81	24.6.1988	15.00	Merkez	Sürveyan	Mehmet Bulut
82	24.6.1988	15.00	Merkez	İngilizce	Şefik İnce
83	24.6.1988	15.00	Merkez	Vitray	Sühendam Şimsek
84	24.6.1988	15.00	Merkez	Bağlama	Necmettin Eser
85	24.6.1988	15.00	Merkez	Bağlama	Şeref Eser
86	24.6.1988	15.00	Merkez	Halk Oyunları	Burhan Aydoğan

TAMAMLANAN KURSLAR

S. No.	B. Tarihi	Bitiş T.	Kurs Yeri	Branşı	Kurs Öğretmeni
87	28.9.1987	30.11.1987	Merkez	Daktiloğrafi	Fahrettin Alişar
88	1.12.1987	22.1.1988	Merkez	Daktiloğrafi	Fahrettin Alişar
89	1.12.1987	22.1.1988	Merkez	Daktiloğrafi	Fahrettin Alişar
90	8.2.1988	8.4.1988	Merkez	Daktiloğrafi	Fahrettin Alişar
91	8.2.1988	8.4.1988	Merkez	Daktiloğrafi	Fahrettin Alişar
92	21.1.1988	1.4.1988	Sosyal Hiz. İl Md.	Daktiloğrafi	Fahrettin Alişar
93	3.10.1987	31.1.1988	Merkez	Halk Oyunları	A Murat Erol
94	3.10.1987	31.1.1988	Merkez	İngilizce	Şefik İnce
95	28.9.1987	19.1.1988	Merkez	İngilizce	Şefik İnce
96	19.10.1987	22.1.1988	Merkez	Muhasebe	Hülya Daşdan
97	7.9.1987	4.12.1987	Cezaevi	Muhasebe	Emine Şen
98	3.11.1987	22.1.1988	Cezaevi	Ciltcilik	Abdullah Canatar
99	9.11.1987	22.1.1988	Merkez	Kalorifer At.	Nazmi Gonca
100	6.1.1988	16.3.1988	Cezaevi	Kalorifer At.	Nazmi Gonca
101	28.9.1987	22.1.1988	Çandır K.	Oksi-Asetilen	İsmail Vapur
102	1.9.1987	22.1.1988	Merkez	Kaynakçılık	Vedat Parlakova
103	22.10.1987	28.1.1988	23 Nisan İlk.	Elektirik	Suzan Ceylan
104	22.10.1987	28.1.1988	23 Nisan İlk.	Trikotaj	Doğan Kaşur
105	9.11.1987	19.2.1988	Ersoy İlk.	Okuma-Yazma	M Cabbar Çalık
106	16.11.1987	26.2.1988	A. Günaydın İlk.	Okuma-Yazma	Ali Kınacı
107	16.11.1987	19.2.1988	Siteler İlk.	Okuma-Yazma	Musa Gündoğdu
108	19.11.1987	26.2.1988	Necatibey İlk.	Okuma-Yazma	Osman Kalkan
109	19.11.1987	26.2.1988	Necatibey İlk.	Okuma-Yazma	İsmail Sertoğlu
				Okuma-Yazma	Muhammet Karakuş

İÇEL KÜLTÜRÜ

110	15.11.1987	17.3.1988	Siteler İlk.	Okuma-Yazma	Muharrem Höyükpınar
111	17.8.1987	25.11.1987	Cezaevi	Okuma-Yazma	Abdullah Canatar
112	19.10.1987	27.1.1988	Cezaevi Jand.	Okuma-Yazma	Ziya Arifoğlu
113	23.11.1987	15.3.1987	A. Günaydın İlk.	Okuma-Yazma	Ertuğrul Yıldırım
114	20.10.1987	30.1.1988	Akdeniz Böl. Kom.	Okuma-Yazma	Hüseyin Sun
115	23.11.1987	30.3.1988	23 Nisan İlk.	Okuma-Yazma	Menduh Dönertaş
116	16.11.1987	30.3.1988	Ahmet Şimşek İlk.	Okuma-Yazma	Mehmet Soğancılar
117	21.11.1987	30.3.1988	Siteler İlk	Okuma-Yazma	Mikdat Çiftci
118	1.12.1987	7.4.1988	A. Perşembe İlk.	Okuma-Yazma	Aysel Canatar
119	22.2.1988	31.5.1988	Necatibey İlk.	Okuma-Yazma	Muhammet Karakuş
120	22.2.1988	24.4.1988	Cezaevi	Okuma-Yazma	Mustafa Koni
121	7.3.1988	14.5.1988	Görme Özürlüleri	Okuma-Yazma	Şükran Kırıcı
122	2.11.1987	19.4.1988	A. Günaydın İlk.	2. Kademe	Mustafa Kırat

DEVAM EDEN KURLAR

S. No.	B. Tarihi	Bitiş T.	Kurs Yeri	Branşı	Kurs Öğretmeni
123	18.4.1988	24.6.1988	Merkez	Daktiloğrafi	Fahrettin Alishar
124	7.3.1988	20.6.1988	Merkez	Bilgisayar	Naci Öngeoğlu
125	7.3.1988	20.6.1988	Merkez	Bilgisayar	Naci Öngeoğlu
126	7.3.1988	20.6.1988	Merkez	Bilgisayar	Naci Öngeoğlu
127	7.3.1988	20.6.1988	Merkez	Bilgisayar	Menderes Çay
128	7.3.1988	20.6.1988	Merkez	Bilgisayar	Menderes Çay
129	7.3.1988	20.6.1988	Merkez	Bilgisayar	Menderes Çay
130	7.3.1988	20.6.1988	Merkez	Bilgisayar	A. Kadir Tüfekciyaşar
131	7.3.1988	20.6.1988	Merkez	Bilgisayar	A. Kadir Tüfekciyaşar
132	13.10.1987	30.6.1988	Gazipaşa İlk.	Bağlama	Şeref Eser
133	13.10.1987	30.6.1988	Gazipaşa İlk.	Bağlama	Necmettin Eser
134	24.10.1987	30.6.1988	Cezaevi	Bağlama	Hüseyin Yıldız
135	24.10.1987	30.6.1988	Cezaevi	T. H. Müziği	Şeref Eser
136	7.11.1987	30.6.1988	Cezaevi	Fotoğrafçı	Mustafa Şahin
137	7.11.1987	30.6.1988	Cezaevi	S. Su Tesisi.	Mehmet Bulut
138	24.10.1987	30.6.1988	Cezaevi	Elektirik	Mustafa Soy
139	23.2.1988	18.6.1988	Merkez	İn. Süveryan	Mehmet Bulut
140	24.2.1988	30.6.1988	T. ve S. Od. Vak. İlk.	O. - Yazma	Rasim Baştürk
141	4.4.1988	30.6.1988	Bahriye İlk.	O. - Yazma	Yılmaz Demir
142	24.4.1988	8.7.1988	A. Günaydın İlk.	O. - Yazma	Musa Gündoğdu
143	2.5.1988	8.7.1988	Cezaevi	O. - Yazma	Mustafa Koni

DİĞER ÇALIŞMALAR

S. No	Faaliyet T.	Tarih	Konusu	Kişiler	Yer
144	Konferans	1.11.1987	Aile Planlaması	Öğrenciler	Muhtelif
145	Sempozyum	18-19.12.1987	1) Milli Kültürün yaygınlaştırılmasında ve yaşatılmasında H. Eğitim Merkezlerinin yeri	Öğrenciler	PTT Meslek G. Md.
146	Konser	18.12.1987	Aşıkların Gösterisi	Yetişkin Ör.	T.S.G. Lis.
147	Konser	18.12.1987	Aşıkların Gösterisi	Yetişkin Ör.	PTT M. G. Md.
148	Konser	19.12.1987	H.E.M. Korosunun Faaliyetleri	Yetişkin Ör.	PTT M. G. Md.
149	Dia Gösterisi	19.12.1987	İçelden Görüntüler	Yetişkin Ör.	PTT M. G. Md.
150	Yarışma	21.2.1988	H. Oyunları Grup Bir.	Yetişkin Ör.	Hatay
151	Yarışma	11.3.1988	Milli Şairlerin Şiirleri	Yetişkin Ör.	Öğretmen Evi
152	Anma	18.3.1988	Çanakkale Şehitleri	Yetişkin Ör.	PTT M. G. Md.
153	Yarışma	19.4.1988	H. Müziği Grup Bir.	Yetişkin Ör.	Malatya
154	Anma	12.4.1988	Çanakkale Şehitleri	Yetişkin Ör.	Gökkuşuğu K.
155	Sergi	18.4.1988	El Sanatları	Yetişkin Ör.	İl Halk Kütüp

Not : Ayrıca; 51 adet Genel Eğitim Kursu 49 adet El Sanatları Kursu açılmış olup bu listeye dahil edilmemiştir.

İLİMİZDE ÇIRAKLIK VE İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ UYGULAMASI
1987—1988 ÖĞRETİM YILI ÇIRAKLIK EĞİTİMİ

MESLEK DALI	MERSİN			TARSUS			SİLİFKE			TOPLAM
	Çırak S.	Ad. Ç.S.	Kal. Sa.	Çır. Sa.	A. Çır. S.	Kal S.	Çır. Sa.	A.Ç.S.	Kal. Sa.	
TESVİYECİLİK	31	15	—	—	—	—	—	—	—	46
TORNACILIK	134	—	34	80	—	—	30	5	—	283
SOĞUK DEMİRCİLİK	78	9	18	11	2	—	40	7	—	165
KAYNAKÇILIK	93	—	17	25	—	—	45	5	—	185
KAPORTA TAMİRCİ.	50	—	—	—	—	—	95	10	—	155
ELEKTRİK TESİSAT.	161	16	—	159	24	—	55	5	—	420
BAKIM VE ONARIM E.	36	—	—	—	—	—	—	—	—	36
OTO ELEKTRİKÇİLİĞİ	50	—	—	—	—	—	70	8	—	128
OTO MOTOR TAM.	129	14	—	12	—	—	265	20	—	440
RADYO TV TAMİR.	61	2	—	6	2	—	15	2	—	90
MOBİLYA DÖŞEME.	138	12	—	23	—	—	26	4	—	203
DOĞRAMACILIK	25	—	—	—	—	—	55	—	—	80
BOBİNAJCILIK	—	—	—	—	—	—	15	3	—	18
TOPLAM	988	68	69	316	28	—	711	69	—	2249

**İLİMİZ HALK EĞİTİMİ MERKEZİ MÜDÜRLÜKLERİNİN 1987—1988 ÖĞRETİM YILI
KURS FAALİYETLERİNİ GÖSTERİR ÇİZELGEDİR.**

İLÇELER	MERSİN		TARSUS		ERDEMLİ		SİLİFKE		ANAMUR		GÜLNAR		MUT	
KURSU ADI	Kurs Sa.	Kursi Sa.	Kurs Sa.	Kursi Sa.	Kurs Sa.	Kursi Sa.	Kurs Sa.	Kursi Sa.	Kurs Sa.	Kursi Sa.	Kurs Sa.	Kursi Sa.	Kurs Sa.	Kursi Sa.
Okuma - Yazma 1	23	365	1	8			1	6						
Okuma - Yazma 2	1	16												
İngilizce	5	130	3	127	1	21	2	60						
Muhtasebe	3	76	1	35										
Daktilo	6	129	6	72	8	65	1	33	4	63				
Giyim	50	1348	30	866	19	351	20	411	22	356	17	388	12	214
Sl Sanatları	49	1340	25	766	19	351	7	133	22	356	17	388	12	214
Genel Eğitim	50	1387	25	766	19	351	20	407	22	356	17	388	12	214
Fotografçılık	1	15												
Trikoteaj	2	30			1	12	1	15						
Bilgisayar Program.	8	230									1	25		
Çiftçilik	1	15			1	19								
Bağlama	4	88	2	65										
Çiçek Makrome	6	95	1	16									2	42
Kalorifer Ateşçiliği	2	43	1	26										
Marangozluk	2	24					1	10						
Elektrik	3	55			1	17								
Sihhi Tesisat	1	14												
Halk Oyunları	2	37	1	20					1	19			2	47
Kaynakçılık	1	15												
Vitray	3	56												
Kilimcilik	1	35												
Makina Nakışları	14	233	1	13	20	400	7	132					2	35
Kuzförülük					1	21								
Dülgör							1	15						
Ağaç İşleri							2	18						
Metal İşleri							1	16						
Tornacılık							1	23						
Hahçılık													4	55
Sürveyan	1	18											2	41
Boks Judo														
Türk Halk Müziği	2	48												
Oksi-Asetilen Kaynak	1	14												
Genel Toplam	242	5856	97	2780	90	1608	65	1279	71	1150	52	1189	48	862

İl Toplamı : Kurs Sayısı : 665

Kursiyer Sayısı : 14724